

ZAKLJUČNA PUBLIKACIJA

Zaključna publikacija Urban Diversity

Uredili Špela Kastelic, Barbara Beznec, Jure Gombač

Avtorji: Špela Kastelic, Barbara Beznec, Jure Gombač in partnerji Urban Diversity

Slike in fotografije: Partnerji Urban Diversity

Priprava grafov: Maja Gostič (ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije)

Grafično oblikovanje Urban Diversity: Zavod Boter, Gea Pleničar

Izdal: ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Predstavlja: Marina Lukšič Hacin

Založila: Založba ZRC, ZRC SAZU

Predstavlja: Oto Luthar

Glavni urednik Založbe ZRC: Aleš Pogačnik

Prva izdaja, Ljubljana 2020

Publikacija je nastala kot del projekta Urban Diversity (SIAT158), 1. 5. 2017–30. 4. 2020, je sofinancirala Evropska unija (Evropski sklad za regionalni razvoj) v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Avstrija.

Delo raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnega osebja ZRC SAZU, ki so bili vključeni v projekt Urban Diversity, je delno sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Vodilni partner: ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Pridruženi partnerji: Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije (Slovenija), Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec (Avstrija), Izobraževalna ustanova St. Martin (Avstrija).

Prva izdaja publikacije je izdana pod pogoji licence Creative Commons (CC BY-NC-ND):
<https://doi.org/10.3986/9789610504528>

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=19166723
ISBN 978-961-05-0452-8 (pdf)

KAZALO

UVOD V PROJEKT	5
RAZVIJANJE STRATEGIJ	6
KAJ JE MIGRANTSKO PODJETNIŠTVO	7
OSNOVNE DEFINICIJE POJMOV	8
DOBRE PRAKSE NA PODROČJU MIGRANTSKEGA PODJETNIŠTVA	9
METODOLOGIJA	11
ANALIZA ZA LJUBLJANO	11
ANALIZA	12
RAZISKAVA GRADEC	13
REZULTATI RAZISKAVE ZA MIGRANTSKE PODJETNIKE	14
ANALIZA	26
Viri in literatura	27
IZZIVI IN STRATEGIJE PARTNERJEV PRI UPRAVLJANJU RAZNOLIKOST	28
Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec	28
Izobraževalna ustanova Grad St. Martin	32
Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije (RRA LUR)	35
PRIDOBIVANJE ZNANJA IN IZKUŠENJ	37
KONFERENCE	39
IZOBRAŽEVANJA	46
REALIZACIJA NOVIH PRISTOPOV	61
POVEZOVANJE V KREATIVNIH PROSTORIH	63
Pilotni projekt Ljubljana	64
Pilotni projekt Gradec	66
Pilotni projekt St. Martin	68

KREATIVNO POVEZOVANJE MEŠČANOV	69
Implementacija v Ljubljani	70
Implementacija v St. Martinu	72
Implementacija v Gradcu	75
POVEZOVANJE RAZNOLIKIH KREATIVCEV	77
Razvijanje sodelovanja	77
Implementacija	78
Dodatni dogodki na St. Martinu	80
KAMPANJA OZAVEŠČANJA	83
MIGRANTSKA KREATIVNOST V LJUBLJANI	84

UVOD V PROJEKT

Projekt *Urban Diversity* je potekal med majem 2017 in aprilom 2020. Vodil ga je ZRC SAZU Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije (ISIM ZRC SAZU), sodelovali pa so še Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR), Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec (AWTSG) in Izobraževalna ustanova Grad St. Martin (SSM). Projekt naj bi s pomočjo povezovanja med migrantskimi podjetniki in njihovimi družinami iz Ljubljane in Gradca, preko kreativnosti, pripomogel k spodbujanju in promociji raznolikosti v obeh mestih. Kreativnost se čedalje bolj razume kot nov pogon za rast v vseh vrstah industrij. Raznolikost je bila razpoznana kot eden pomembnih faktorjev ekonomske rasti, odprtost do priseljevanja pa je bila s strani mnogih držav prepoznana kot temelj inovacij in ustvarjanja družbene in ekonomske vrednosti. Kot kaže statistika EU in ZDA so namreč migrantski podjetniki bolj iniciativni, iznajdljivi ter pripravljeni na tveganje kot domači podjetniki. So torej bolj kreativni, saj morajo uspeti v družbah, ki jim večkrat zaradi različnih vzrokov niso naklonjene.

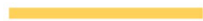
Tako v Gradcu kot v Ljubljani delujejo in ustvarjajo migrantski podjetniki, ki tam s svojimi družinami večinoma tudi živijo. Mesti sicer imata nekatere programe vzpodbujanja in pomoči, vendar pa sta razvili tudi določene ovire, ki migrantske podjetnike ovirajo tako pri njihovi kreativnosti kot tudi pri vključevanju v družbo pri delu in v vsakdanjem življenju. Te ovire so prisotne na številnih nivojih in jih je razmeroma težko odkriti in odstraniti, predstavljajo pa veliko težavo ne le za migrantske podjetnike ampak tudi za družbo gostiteljico, ki zaradi tega hromi njihov potencial in s tem tudi svoj ekonomski ter družbeni razvoj.

Cilj projekta je bil razviti potencial in kreativnost migrantskih podjetnikov in njihovih družin preko povezovanja med obema mestoma in sodelovanja z namenom odstranjevanja družbenih ovir s pomočjo dobrih praks, ki na tem področju v drugih mestih že obstajajo. S tem se je spodbudilo kreativnost, inovacije ter promoviralo raznolikost, kar pomembno pripomore k večji družbeni kohezivnosti v obeh mest in v regiji. Model povezovanja naj bi bil primeren tudi za vključevanje beguncev v družbo, saj je integracija preko dela in samozaposlovanja učinkovito orodje za njihovo uspešnost in opolnomočenje.

1.

RAZVIJANJE STRATEGIJ

V delovnem sklopu »Razvijanje strategij« smo pridobili specifična znanja, vedenja, izkušnje in povezave, na osnovi katerih smo razvili strategije za promocijo raznolikosti v obeh družbah s pomočjo kreativnosti migrantskih podjetnikov in njihovih družin. S pomočjo zbiranja podatkov in opravljene reprezentativne raziskave v Gradcu smo pridobili podatke in razvili koncept za primerjalno analizo Ljubljane in Gradca. Preko konferenc in delavnic smo predstavili rezultate, identificirali izzive, razvili nove pristope v obeh mestih in oblikovali strategije, ki podpirajo raznolikost. Pri izvajanju so sodelovali vsi projektni partnerji. ISIM ZRC SAZU je s pomočjo AWTSG izvedel raziskavo, SSM in RRA LUR pa sta sodelovala pri organizaciji konferenc in delavnic. SSM, AWTSG in RRA LUR so sodelovali pri oblikovanju lastnih strategij za podpiranje raznolikosti znotraj svojih organizacij.

KAJ JE MIGRANTSKO PODJETNIŠTVO

Migrantsko in etnično podjetništvo je tudi v Evropi postalo eden od razpoznanih in pomembnih načinov za vključevanje priseljencev na trg dela, še posebej po t. i. »begunski krizi« 2015–2016, ko so države aktivno razmišljale o možnostih družbene integracije migrantov in njihove integracije na trg dela. To se kaže tako na nivoju Evropske unije, ki preko različnih politik, programov in projektov podpira samozaposlovanje migrantov, kot tudi najrazličnejših pobud na državnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Posamezne regije in mesta so že prevzela pobudo na tem področju in beležimo lahko celo vrsto dobrih praks, s pomočjo katerih ne le vključujejo migrante na trg dela, temveč jih tudi bolj aktivno vključujejo v družbo ter opolnomočijo. S pomočjo teh dejavnosti mesta in regije tudi večajo svojo razpoznavnost, konkurenčnost in privlačnost ter revitalizirajo ulice ali dele mest, ki gospodarsko nazadujejo.

Tudi mesti Ljubljana in Gradec, ki sta povezani preko programa Interreg SI-AT, sta se odločili, da preko projekta Urban Diversity povežeta migrantske podjetnike in upravi obeh mest. S pomočjo dobrih praks iz Evrope in sveta skuša projekt vplivati na uspešnejšo integracijo priseljencev, ter mestoma pomagati, da se med seboj povežeta ter povečata svojo razpoznavnost, konkurenčnost, privlačnost ter revitalizirata ulice in dele mest, ki se spopadajo z izzivi na gospodarskem in družbenem področju.

Projektni partnerji (ISIM ZRC SAZU, RRA LUR, AWTSG in SSM) smo se odločili, da naprej izpeljemo nabor literature in dobrih praks, zberemo podatke o številu in potencialu migrantskih podjetnikov v Ljubljani, izvedemo reprezentativno raziskavo o migrantskih podjetnikih v Gradcu, primerjamo in

analiziramo rezultate med seboj ter na osnovi dobljenih rezultatov oblikujemo ustrezne podporne dejavnosti in akcije v obeh mestih. Pregled situacije in reprezentativna raziskava sta bili opravljena med majem 2017 in oktobrom 2017.

Ključni raziskovalni vprašanji:

1. Kakšna je situacija samozaposlenih migrantskih podjetnikov in podjetnikov z migrantskim ozadjem v Mestni občini Ljubljana glede na dostopne statistične podatke?
2. Kakšna je situacija med graškimi samozaposlenimi migrantskimi podjetniki in graškimi podjetniki z migrantskim ozadjem?

Zastavljena je bila tudi vrsta podvprašanj, ki so se dotikala možnosti, priložnosti, izzivov, podpornih programov ter izzivov na poslovnem področju v obeh mestih ter možnosti o sodelovanje med podjetniki obeh mest.

OSNOVNE DEFINICIJE POJMOV

Migrantskega podjetnika lahko definiramo kot lastnika podjetja, ki se je rodil v eni, svojo podjetniško dejavnost pa izvaja v drugi državi, kjer skuša ustvariti vrednost skozi ustanovitev ali širitev svojih ekonomskih aktivnosti. Podjetnik je lahko samozaposlen ali pa zaposluje druge. (Kekuš 2017)

Etnično oz. priseljsko podjetništvo je definirano tudi kot »niz povezav in interakcij med ljudmi, ki delijo skupno nacionalno ozadje ali migracijske izkušnje.« (Waldinger 1990)

Koncept etnične ekonomije se nanaša na vse samozaposlene iz katerikoli etnične ali priseljske skupine, na njihove delodajalce, zaposlene iz iste etnične skupine in njihove družinske člane. Etnična ekonomija obstaja, če etnična skupina vzdržuje privatni ekonomski sektor v katerem ima večinski lastniški delež ne glede to, ali potrošniki so ali niso pripadniki iste etničnosti. (Gold in Light 2000)

Razlogov, zakaj migranti postanejo podjetniki, je več. Literatura razlikuje med podjetniki, ki so to postali zaradi nuje in tistimi, ki na ta način iščejo boljšo priložnosti zase.

Zaradi nuje se migranti spustijo v podjetniške vode zato, ker je to njihova najboljša ali pa edina priložnost, medtem ko podjetniki, ki iščejo priložnosti, ustvarjajo niše, kjer je možnost za njihov uspeh večji. (Dana in Morris 2007)

Medtem, ko se veliko podjetnikov izogiba trgom, kjer je povpraševanje nestabilno ali negotovo se zdi, da so migrantski podjetniki bolj odporni na faktor tveganja. Ko iščejo delovno intenzivne poslovne možnosti z nizkim začetnim vložkom in nizkimi ovirami za vstop na trg, pomagajo revitalizirati in stabilizirati urbane in ruralne skupnosti, ki se težko prebijajo skozi izzive sodobne družbe. (Kekuš 2017: 13)

DOBRE PRAKSE NA PODROČJU MIGRANTSKEGA PODJETNIŠTVA

Zakaj spodbujati migrantsko podjetništvo? Raziskave, ki so jih izpeljali v ZDA in Evropi so pokazale, da so migrantski podjetniki bolj podjetni kot domače prebivalstvo. V Veliki Britaniji migranti predstavljajo 8% prebivalstva, a so lastniki 12 % vseh malih in srednjih podjetij. V ZDA migranti predstavljajo 13% prebivalstva in so lastniki 18% malih podjetij. (Kekuš 2017) Na splošno so migranti nekoliko bolj podjetni kot domače prebivalstvo. V državah Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) se v podjetniške vode spušča 12,7% migrantov in 12% domačega prebivalstva. (OECD 2011)

Migranti prispevajo tudi k ustvarjanju delovnih mest v državi gostiteljici. Samozaposleni migrant z malim ali srednjim podjetjem lahko na splošno ustvari od 1,4% do 2,1% dodatnih delovnih mest.

V letu 2013 so migrantski podjetniki v ZDA ustvarili 900 milijard dolarjev v tržnem kapitalu in zaposlovali okoli 600.000 ljudi. Raziskave so ugotovile tudi, da so migranti ustanovili 25% vseh inženirskih in tehnoloških družb in domače prebivalstvo prekašajo v številu prijavljenih patentov, licenc, v objavah in ustanavljanju uspešnih firm. Migranti so ustanovili tudi več kot pol start-up podjetij (44 od 87), ki so danes skupno vredna več kot milijardo dolarjev. (Pope 2017)

Še en pomemben vpliv migrantskega podjetništva je ustvarjanje trgovinskih priložnosti med državo gostiteljico in državo izvora z nižanjem transakcijskih stroškov povezanih s trgovanjem. Preko svoje transnacionalne mreže so namreč veliko bolj uspešni v ustvarjanju čezmejnih trgovskih vezi.

Na Švedskem 22% migrantskih firm (in le 15% domačih) s svojimi izdelki in uslugami meri na mednarodno tržišče, s tem pa celoten izvoz te države povečuje za 6%. (Kekuš 2017)

Da bi premagali ovire in poželi koristi, ki jih prinaša migrantsko podjetništvo, se države gostiteljice zatekajo k različnim programom za podporo. Programi so ustvarjeni posebej za migrantske podjetnike in pogosto vključujejo:

1. posebej prirojene treninge (jezik, poslovni načrt, promocija, standardi);
 2. iniciative mentorstva in mreženja, ki so namenjeni boljšemu obvladovanju jezika, poslovnih spretnosti in profesionalnih stikov;
 3. iniciative za izboljšanje kreditne sposobnosti in pristopa do kapitala za zagon in širitev podjetja.
- (Desiderio 2014)

Takšne iniciative lahko pomagajo migrantom in področjem ter soseskam, kjer živijo in delajo.

Splošni programi za spodbujanje podjetnosti, ki so namenjeni celotnemu prebivalstvu, lahko prav tako spodbujajo migrantsko podjetništvo, če so seveda dostopni migrantom. Ti programi sicer ponujajo višji nivo spodbujanja podjetništva, kot so recimo inkubatorji za start-upe, co-working prostori ipd. Kljub temu migranti do njih pogosto težje dostopajo zaradi slabšega poznavanja jezika države v kateri prebivajo, poleg tega pa izvajalci teh programov pogosto niso seznanjeni z migrantsko problematiko. Za naslavljanje teh težav bi morale javne in privatne iniciative migrantom omogočiti dostop do splošnih programov za spodbujanje poslovnosti in jih prilagoditi raznolikosti. (Rath, Swagerman, Krieger, Ludwinek, Pickering 2012)

METODOLOGIJA

V obeh primerih smo uporabili mešane raziskovalne metode. V Ljubljani smo uporabili gradivo, ki sta nam ga posredovala Statistični urad Republike Slovenije in Agencija RS za javnopravne evidence in storitve (AJ PES). Gre za kvantitativne podatke. Za tem smo opravili tudi 5 intervjujev z migrantskimi podjetniki, s katerimi smo pridobili kvalitativne podatke.

V primeru reprezentativne raziskave v Gradcu smo prav tako uporabili mešane, kvantitativne in kvalitativne raziskovalne metode. Izpeljana je bila obsežna telefonska anketa med 160 migrantskimi podjetniki, ki jih je partner AWTSG pridobil iz različnih seznamov. Nato so s 30 migrantskimi podjetniki opravili še polstrukturirane intervjuje.

ANALIZA ZA LJUBLJANO

Ljubljana je v letu 2016 štela 141.766 zaposlenih prebivalcev, med njimi 124.541 državljanov Slovenije in 17.225 tujcev.

Med zaposlenimi Slovenci je bilo 80% ljudi zaposlenih, 8% samozaposlenih in 11% brezposelnih. Med tujci je bilo prav tako 80% zaposlenih, 4% je bilo samozaposlenih, 16% pa brezposelnih. Nadaljnja analiza je tudi pokazala, da se zanimive razlike kažejo tudi, če v tej kategoriji upoštevamo spol. Tako je med Slovenci 78% zaposlenih, 10,5% samozaposlenih in 11,5% brezposelnih. Med tujci je 82% zaposlenih, 4 % samozaposlenih in 14% brezposelnih.

Med Slovenkami je 82% zaposlenih, 7% samozaposlenih in 10% brezposelnih, medtem ko je med tujkami 74% zaposlenih, 4% samozaposlenih in 22% brezposelnih. To jasno kaže na dejstvo, da so ženske - tujke izrazito deprivilegirana skupina v ljubljanski družbi, saj njihova samozaposlenost sicer ni nižja od moških tujcev, je pa nižja od Slovenk. Po drugi strani je njihova brezposelnost višja od vseh preostalih kategorij.

Še bolj zanimivi podatki se pojavijo, če pod drobnogled postavimo t. i. drugo generacijo priseljencev, se pravi ljudi s slovenskim državljanstvom, katerih starši so bili rojeni v tujini. Opozoriti moramo sicer, da je glede na pridobljene podatke pri več kot polovici Ljubljančank in Ljubljančanov "status" staršev neznan. Pri tistih, kjer so podatki na voljo pa smo dobili sledeče rezultate:

Med slovenskimi državljankami in državljani iz Ljubljane, katerih starši so bili rojeni v Sloveniji, je bilo 81% zaposlenih, 8,5% samozaposlenih in 10,5% brezposelnih. Med Ljubljančankami in Ljubljančani, pri katerih sta se oba starša preselila od drugod, je bilo 76% zaposlenih, 6% samozaposlenih in 18% brezposelnih. Pri tistih, ki so imeli enega od staršev iz tujine, pa je bilo 77% zaposlenih, 8% samozaposlenih in 14% brezposelnih.

Prav tako postane raziskava še bolj zanimiva, če vključimo faktor spola. Tako je med moškimi z obema staršema rojenima v Sloveniji 80% zaposlenih, 11% samozaposlenih in 9% brezposelnih. Med moškimi z obema staršema rojenima v tujini je bilo 75% zaposlenih, 7,5% samozaposlenih in 17,5% brezposelnih. Med moškimi, ki so imeli enega starša iz tujine, je bilo 76,5% zaposlenih, 9,5% samozaposlenih in 14% brezposelnih.

Med ženskami z obema staršema rojenima v Sloveniji, je bilo 83% zaposlenih, 7% samozaposlenih in 10% brezposelnih. Med ženskami z obema staršema rojenima v tujini je bilo 78% zaposlenih, 4% samozaposlenih in 18% brezposelnih. Med ženskami z le enim staršem iz tujine je bilo 78,5% zaposlenih, 7,5% samozaposlenih in 14% brezposelnih.

ANALIZA

Ta kratka raziskava dokazuje, da ne le tujci, ampak tudi t. i. "druga generacija" Ljubljančank in Ljubljančanov katerih starši so prišli iz tujine, v Ljubljani doživljajo diskriminacijo na trgu dela, saj je med njimi več brezposelnih in manj samozaposlenih kot državljank in državljanov Republike Slovenije, katerih starši so bili rojeni v Sloveniji. Pri tem so najbolj na udaru tujke, saj je procent njihove brezposelnosti kar 22%, sledijo pa jim slovenske državljanke, katerih oba starša sta bila rojena v tujini, z 18% brezposelnostjo.

Sledijo jim moški državljani republike Slovenije, katerih oba starša sta bila rojena v tujini in za katere je prav tako značilna višja stopnja brezposelnosti (17,5%) in nižja stopnja samozaposlenosti (7,5%). Očitno so v slovenski družbi prisotne ovire pri vključevanju na trg dela in družbeni integraciji, ki med tujci in slovenskimi državljani, katerih starši so bili rojeni v tujini, povzročajo višjo stopnjo brezposelnosti in manjše možnosti za samozaposlovanje kot med ostalimi državljani, kar je zaskrbljujoče.

Tudi statistika, ki jo v primeru kreativnosti in večjega odstotka podjetniške žilice med migranti navajajo OECD in druge organizacije, v primeru Ljubljane ne drži. Migranti in državljani z migrantskimi koreninami so glede na statistiko manj podjetni kot domače prebivalstvo, kar spet lahko kaže na administrativne in druge ovire v slovenski družbi in v Ljubljani. Z redkimi izjemami so odsotni tudi podporni programi za spodbujanje podjetništva med migranti in ljudmi z migrantskimi koreninami, ki jih z uspehom uporabljajo v drugih mestih.

To so potrdili tudi intervjuji, saj intervjuvanci poudarjajo sledeča dejstva: V Sloveniji je lepo živeti, a težko poslovati. Glavne ovire so zahtevna zakonodaja, pomanjkanje informacij, nezadostna podpora občin in države, projektno in prekarno delo nevladnih organizacij, okostenelost upravnih enot, pogost inšpekcijski nadzor, zahtevnost in veliki stroški novega zaposlovanja, zaščitniški trg ter zapleteni in dolgotrajni postopki pridobivanja stalnega bivališča in državljanstva.

RAZISKAVA GRADEC

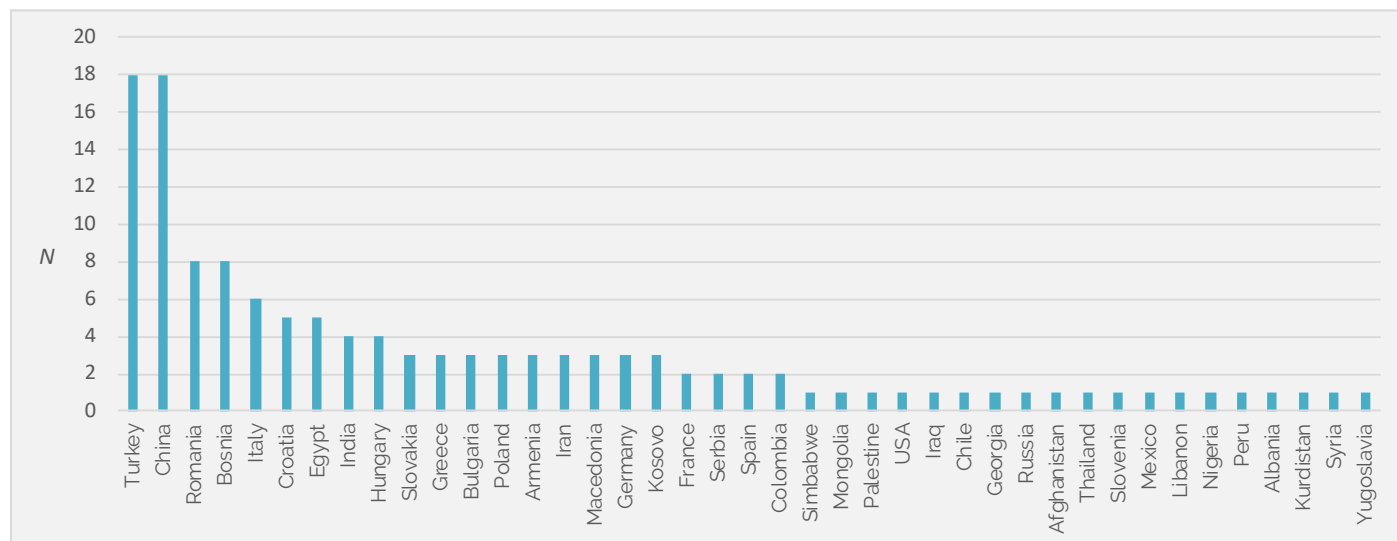
Iz podatkovne baze HEROLD, kjer se nahajajo vsa podjetja iz Gradca, se je glede na dogovorjene kriterije izbralo 160 respondentov, ki so bili razpoznani bodisi za migrante bodisi za avstrijske državljane z migrantskim ozadjem.

- 160 respondentov
- 30 ljudi z migrantskim ozadjem: 15 vprašanj
- 130 migrantskih podjetnikov: istih 15 vprašanj plus še 5 dodatnih (država izvora, starost, status, izobrazba)

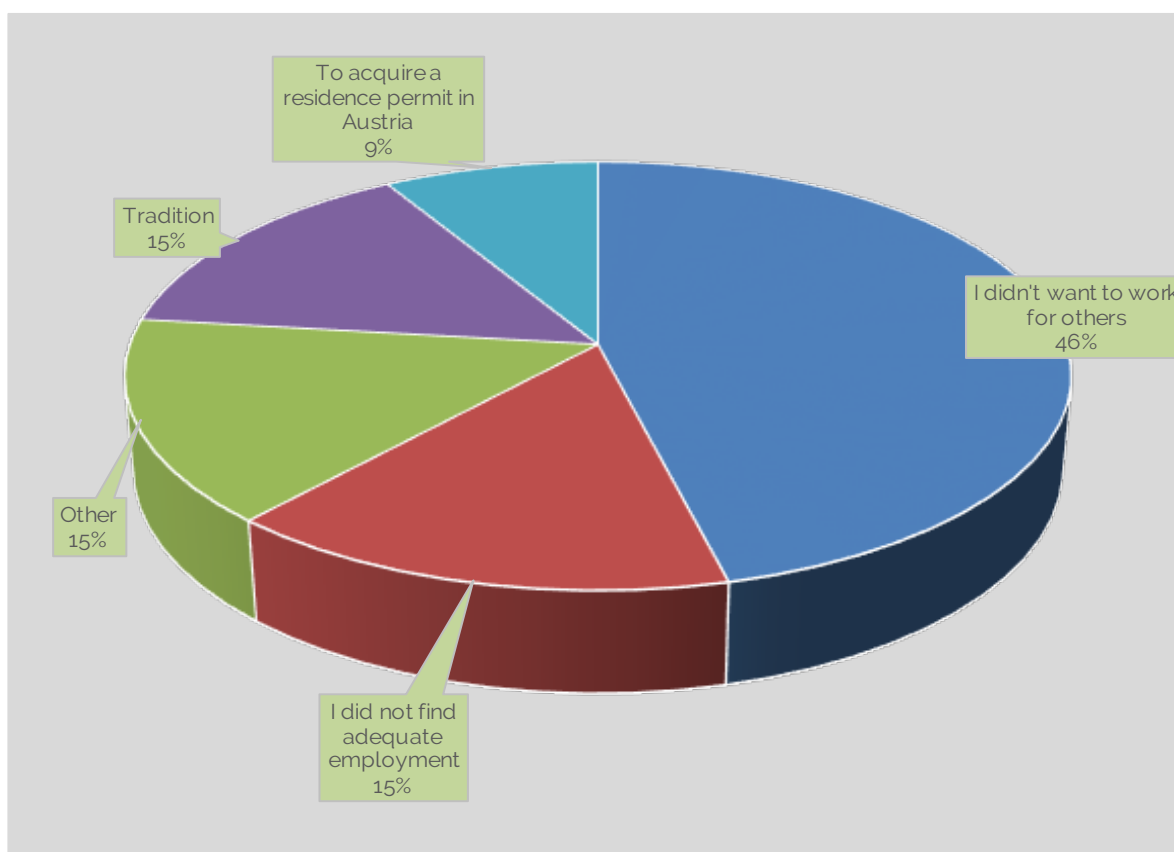
REZULTATI RAZISKAVE ZA MIGRANTSKE PODJETNIKE¹

OSEBE, ROJENE V TUJINI

KRAJ ROJSTVA

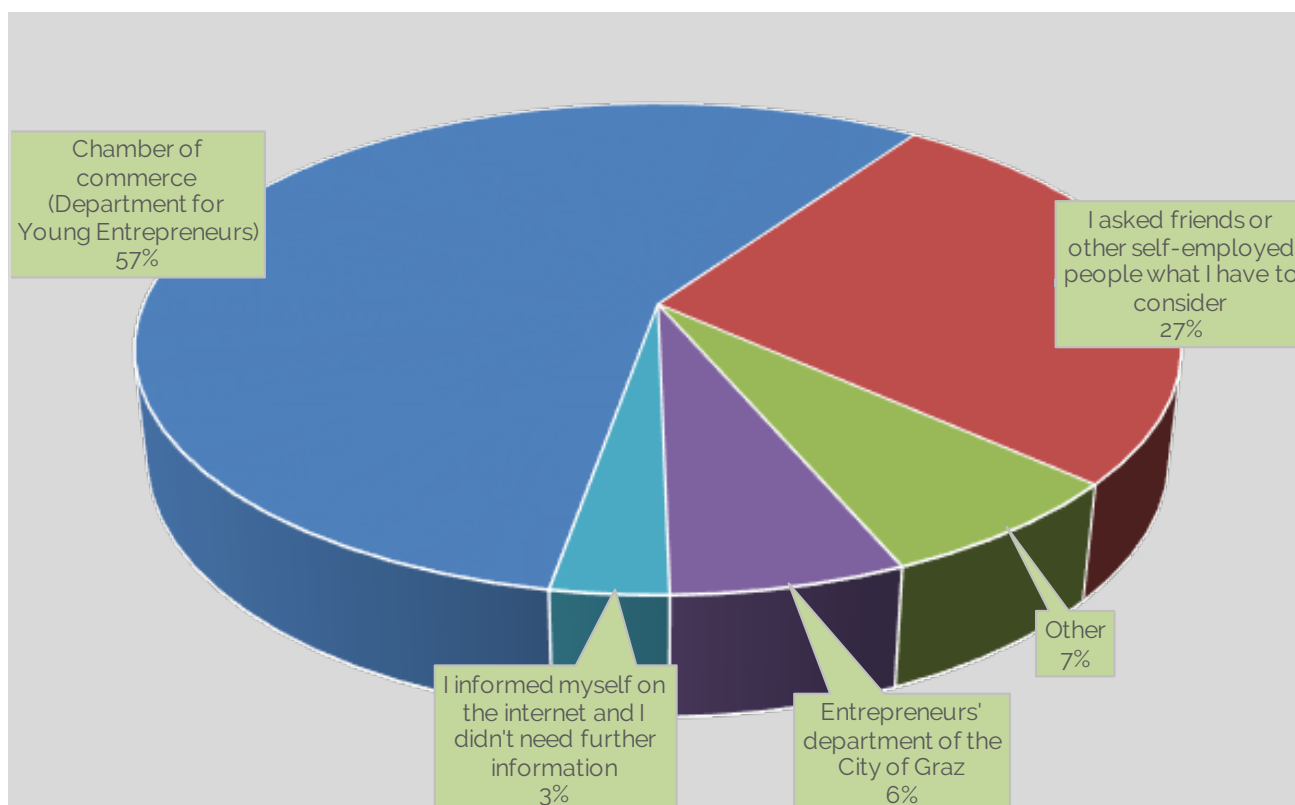

1. ZAKAJ STE SE SAMOZAPOSLILI?

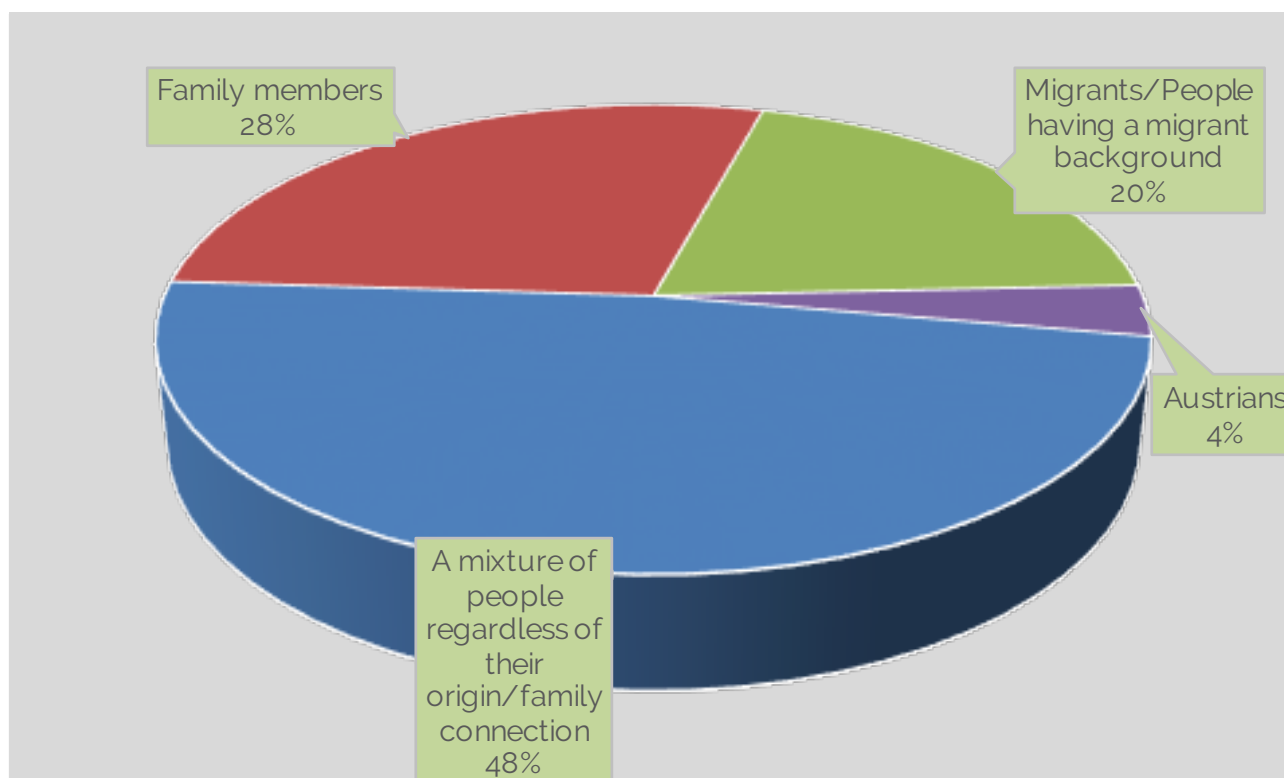

¹ Besedilo izsledkov analize je bilo v izvirniku objavljeno v angleškem jeziku, zato so v tem jeziku predstavljeni tudi pričujoči grafi.

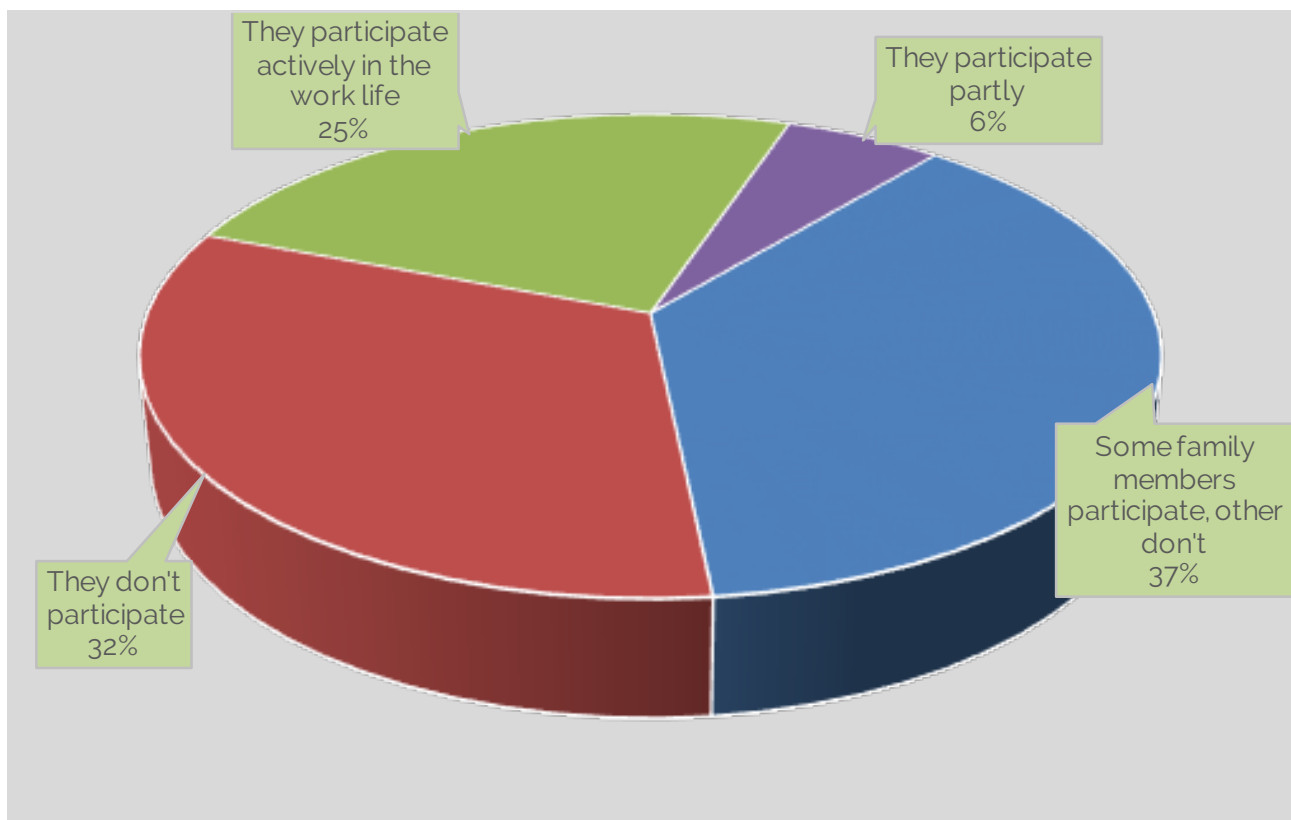
2. KJE STE DOBILI POTREBNE INFORMACIJE O SAMOZAPOSLITVI V GRADCU?

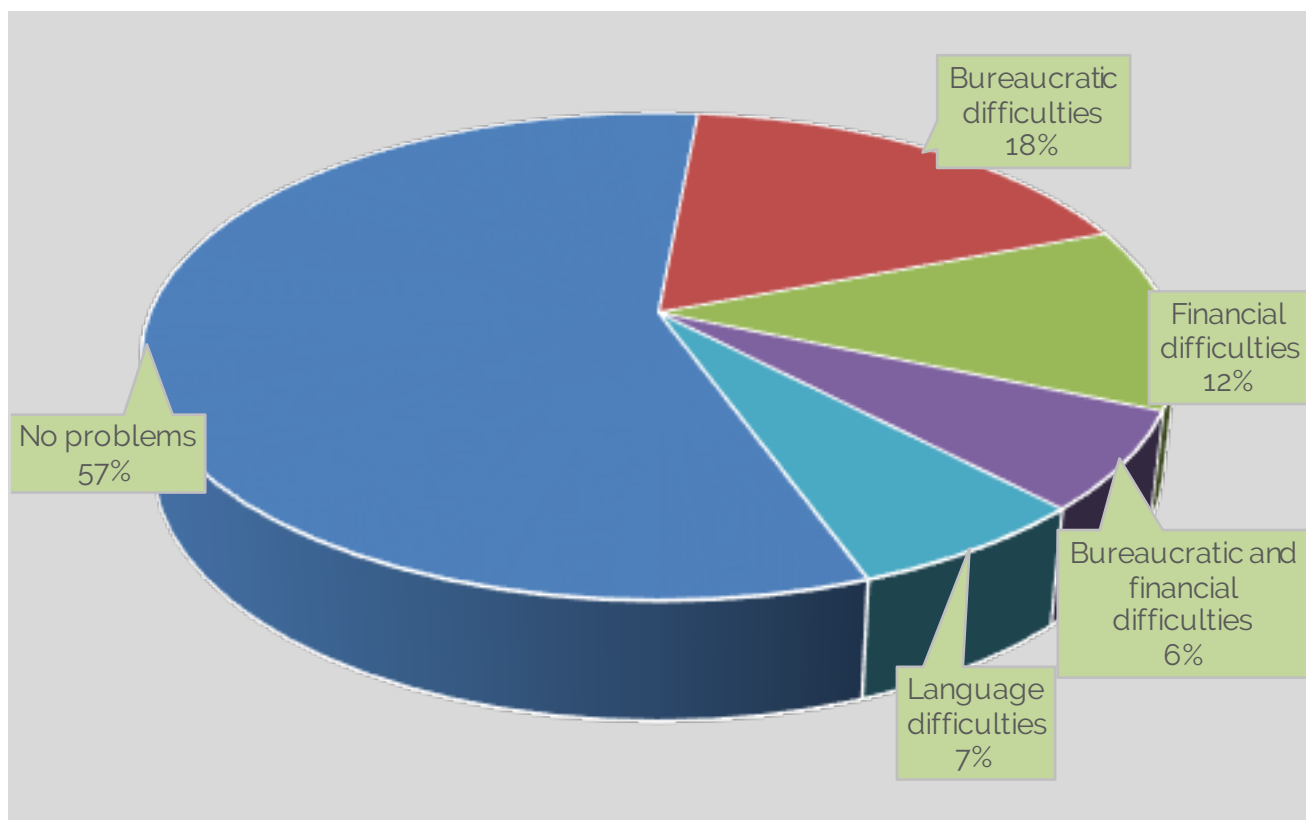
3. KDO DELA V VAŠEM PODJETJU?

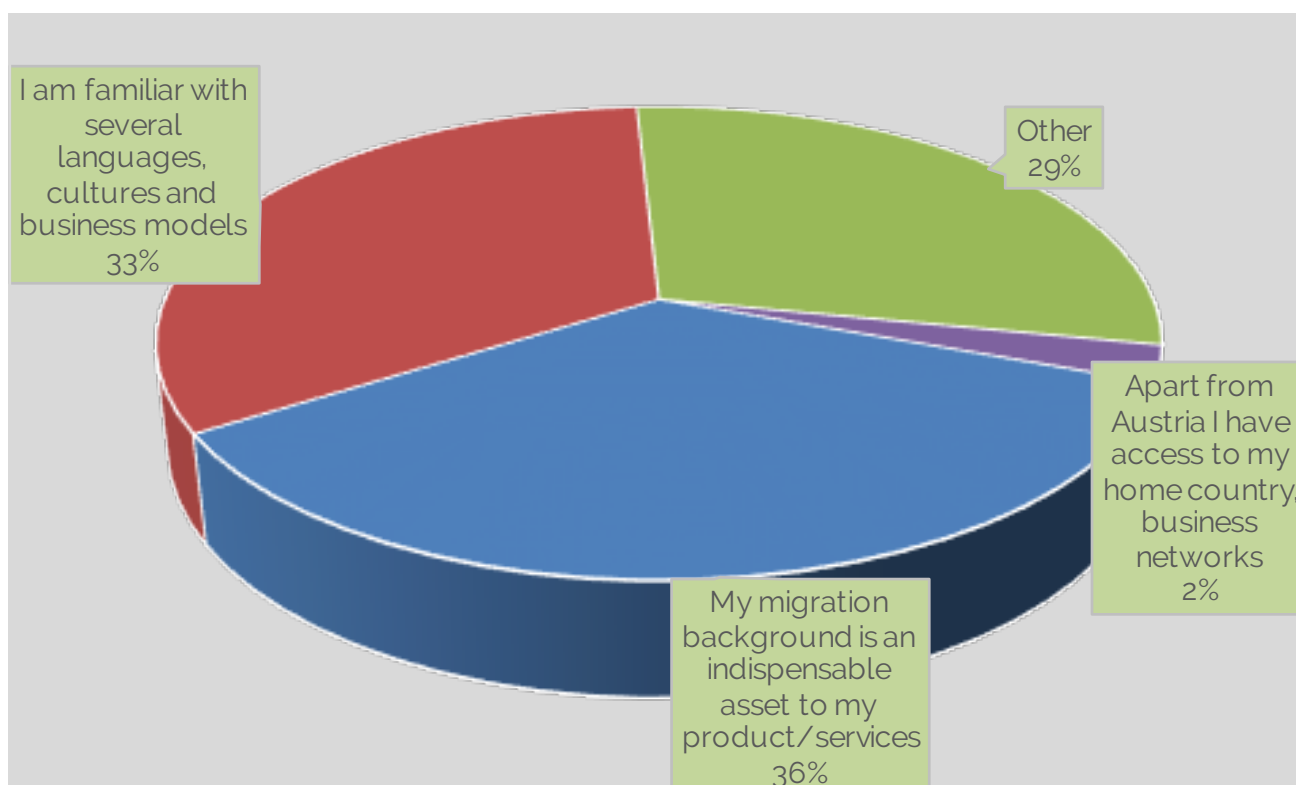
4. VLOGA DRUŽINSKIH ČLANOV V PODJETJU

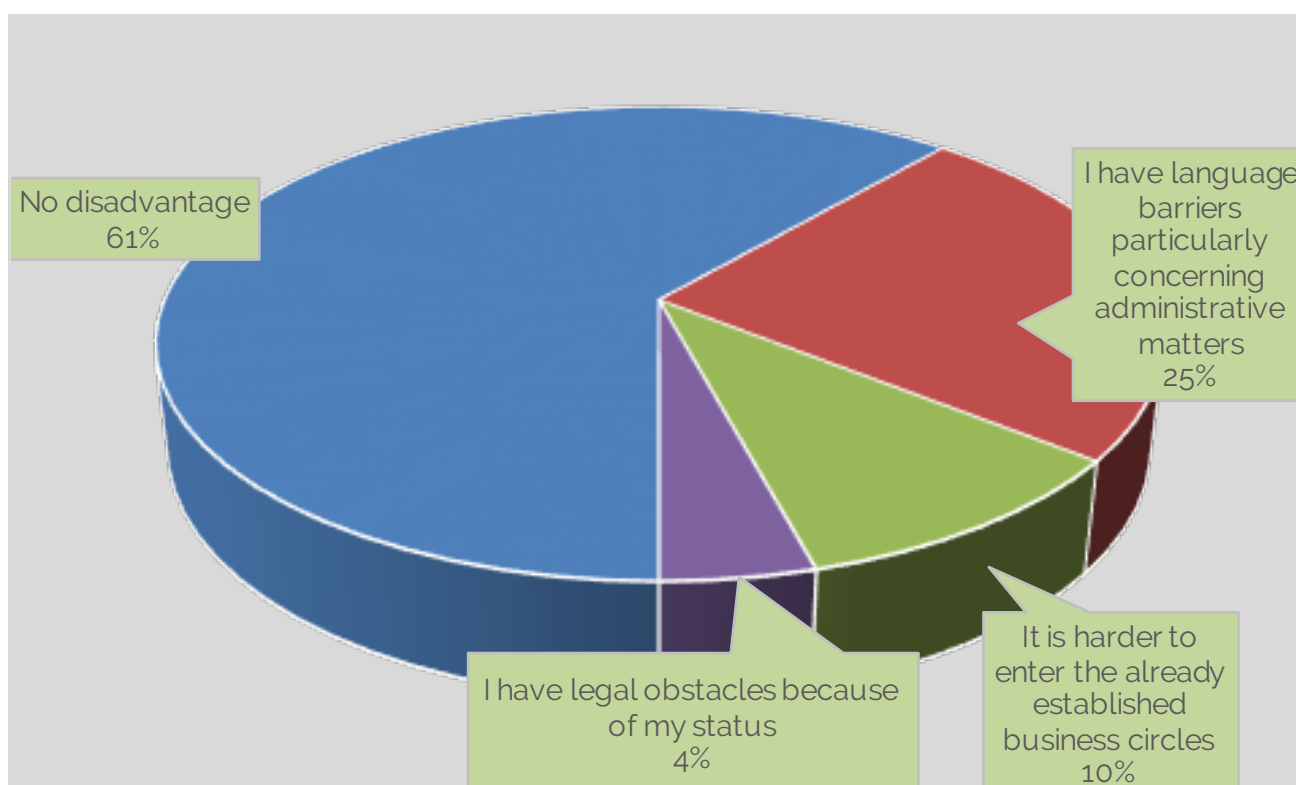
5. GLAVNE OVIRE PRI USTANAVLJANJU VAŠEGA PODJETJA IN PRI NJEGOVEM VODENJU?

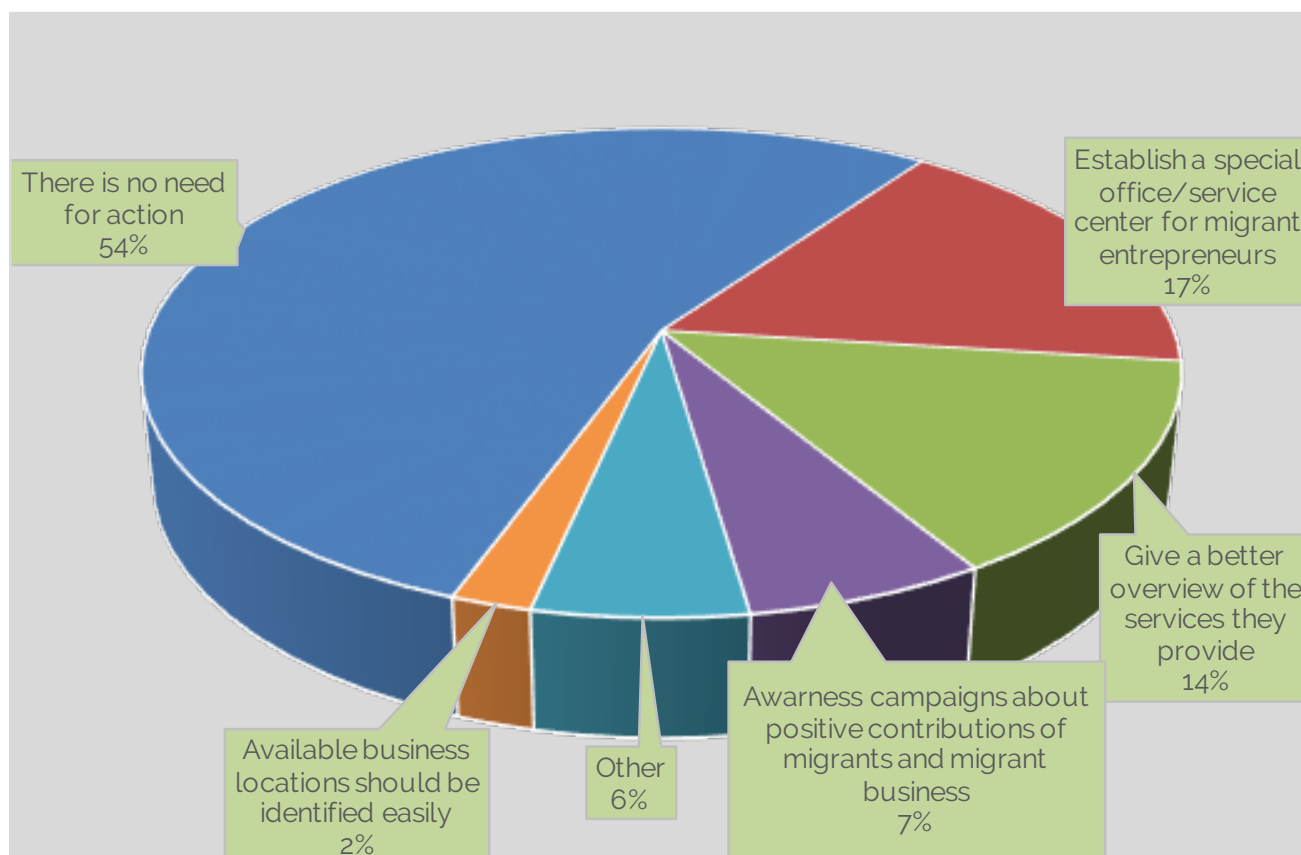
6. KATERE SO PREDNOSTI MIGRANTA PRI SAMOZAPOSLITVI

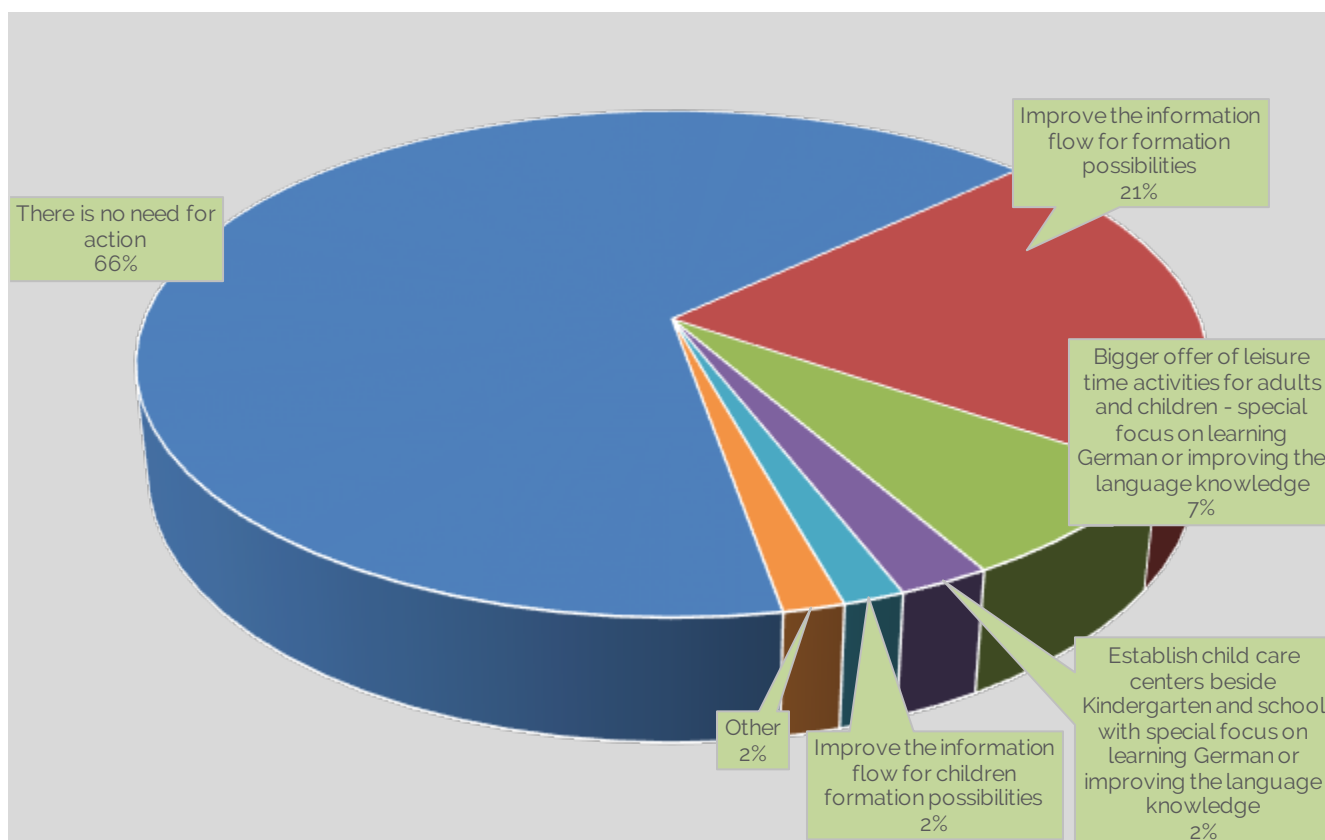
7. KATERE SO TEŽAVE MIGRANTSKIH PODJETNIKOV?

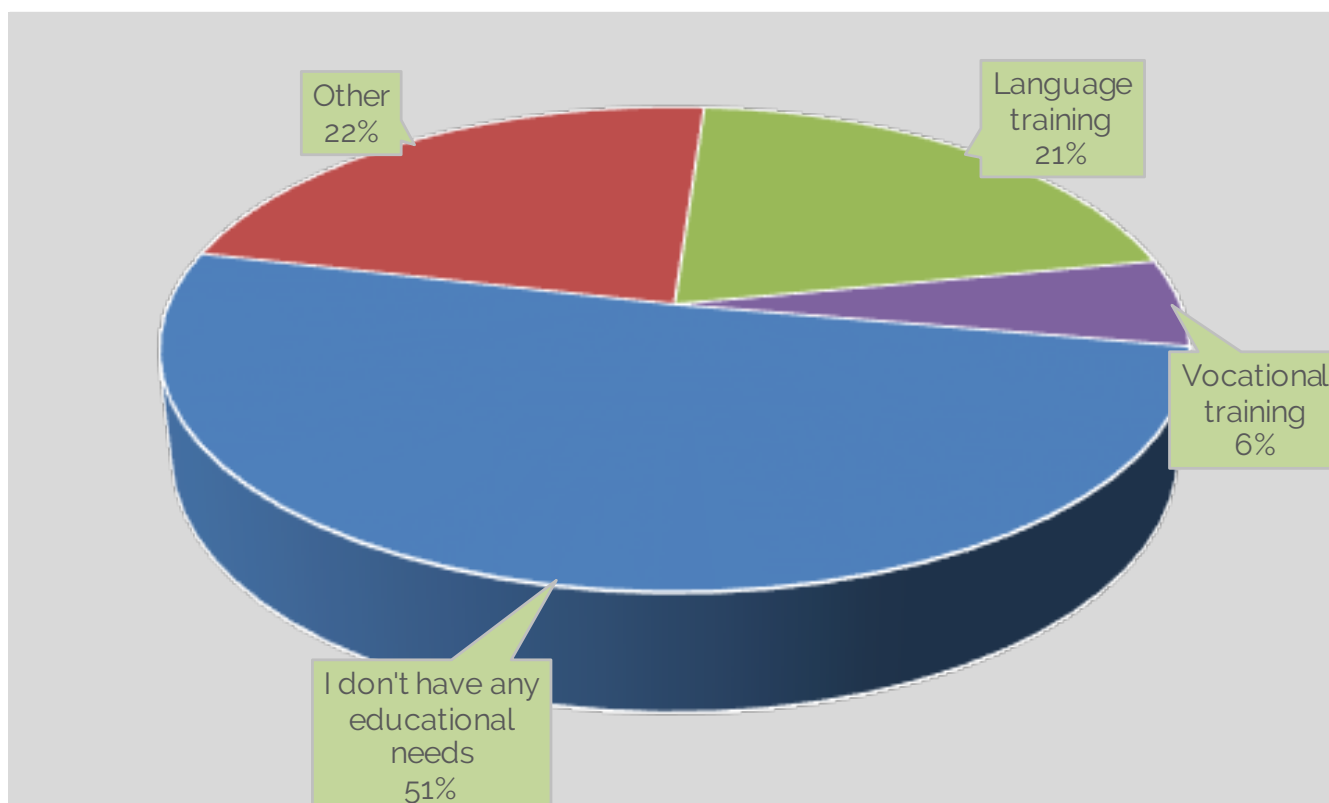
8. KAJ BI LAHKO OBLASTI ŠE LAHKO NAREDILE ZA VAS NA POSLOVNEM PODROČJU?

9. KAJ BI LAHKO OBLASTI ŠE STORILE, DA BI IZBOLJŠALE VAŠ DRUŽBENI POLOŽAJ?

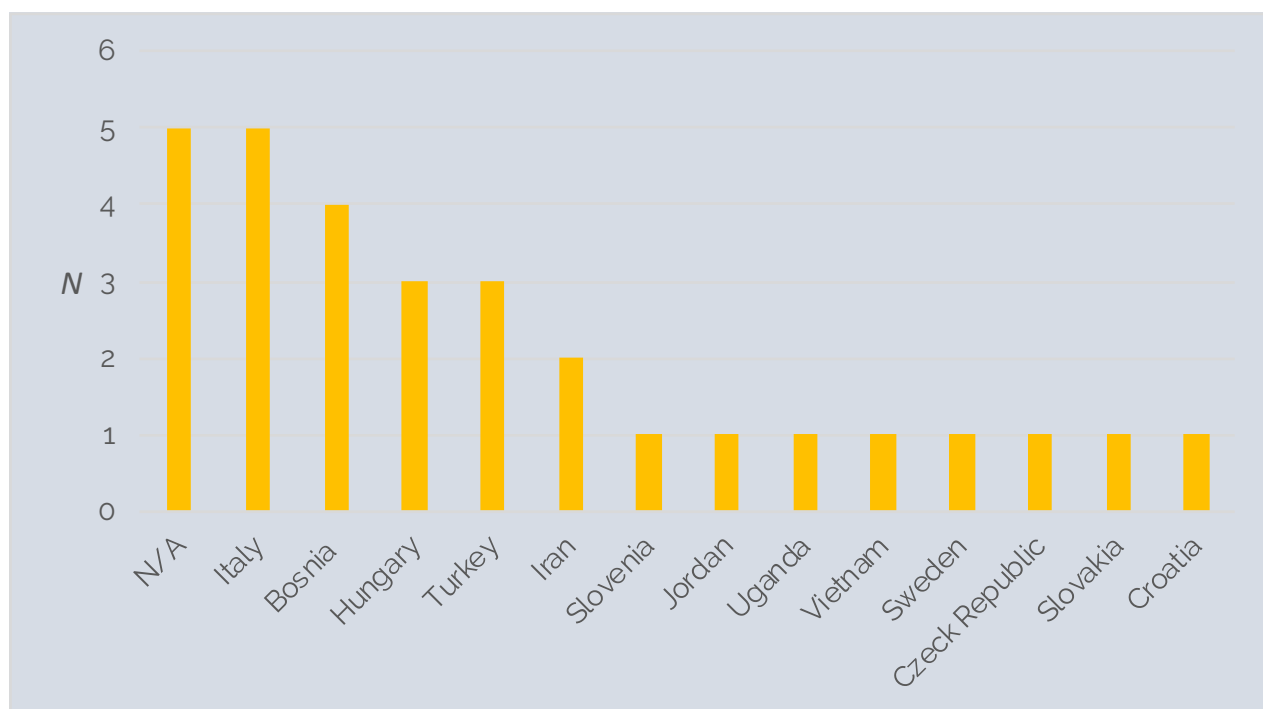
10. NA KATERIH PODROČJIH BI RABILI DODATNA ZNANJA?

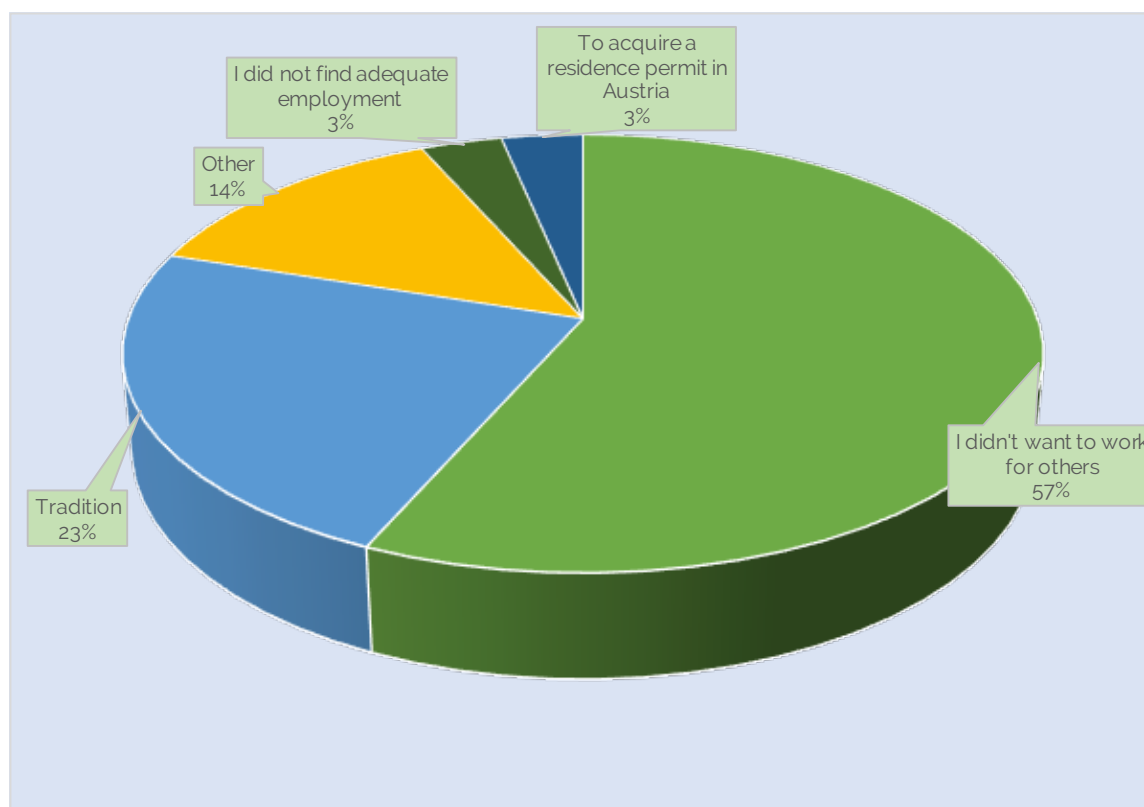
PODJETNIKI Z MIGRANTSKIM OZADJEM

Oseba, ki je rojena v Avstriji, a ima najmanj enega starša, ki prihaja iz druge države.

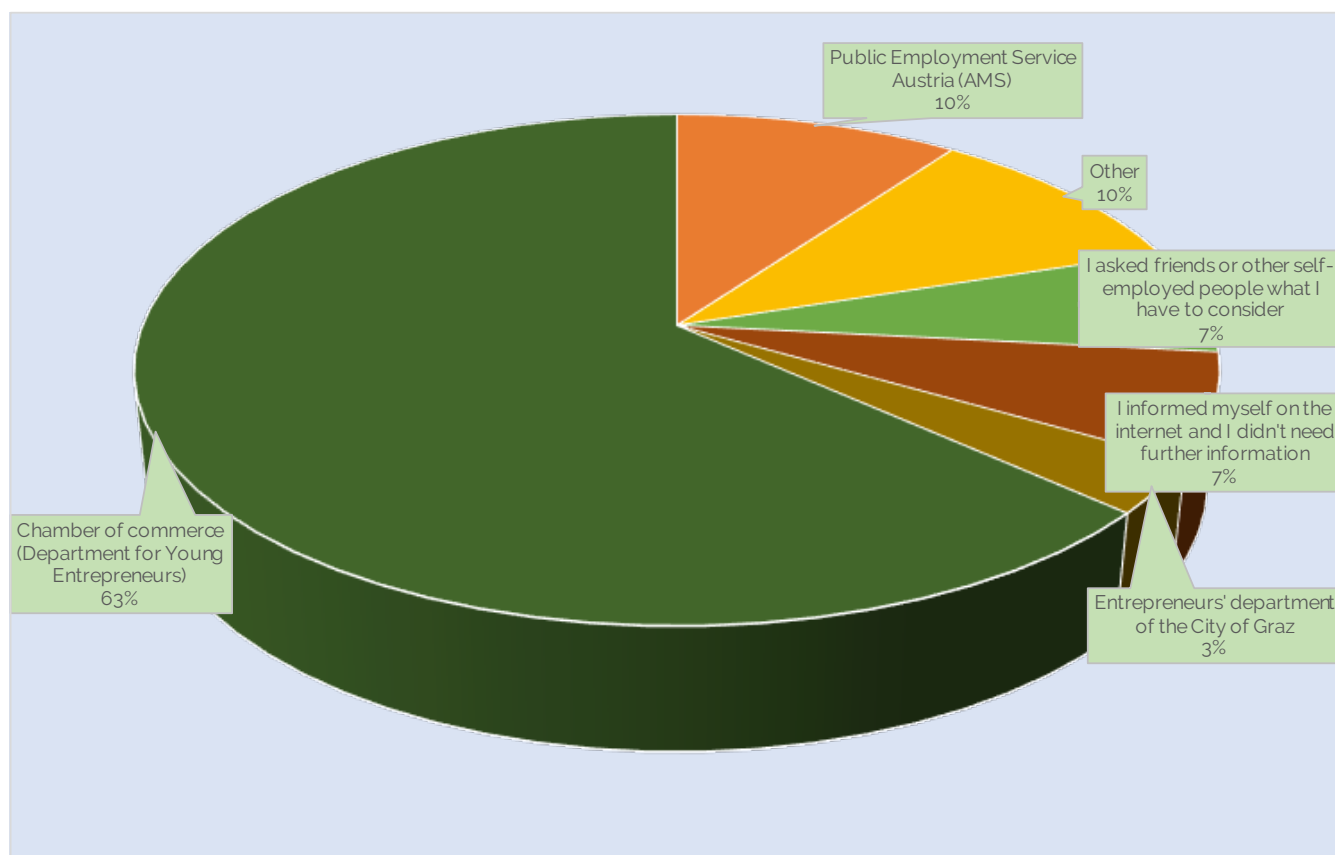
KRAJ ROJSTVA

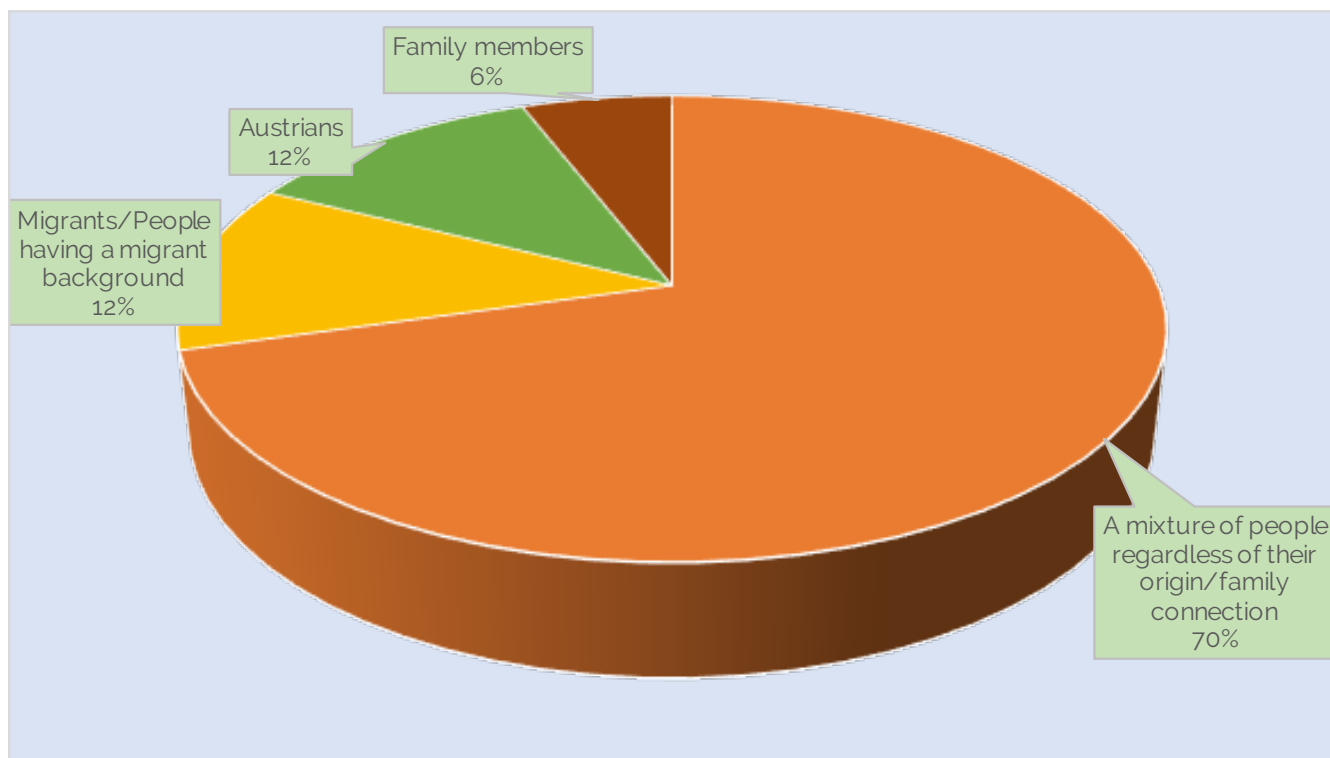
1. ZAKAJ STE SE SAMOZAPOSLILI?

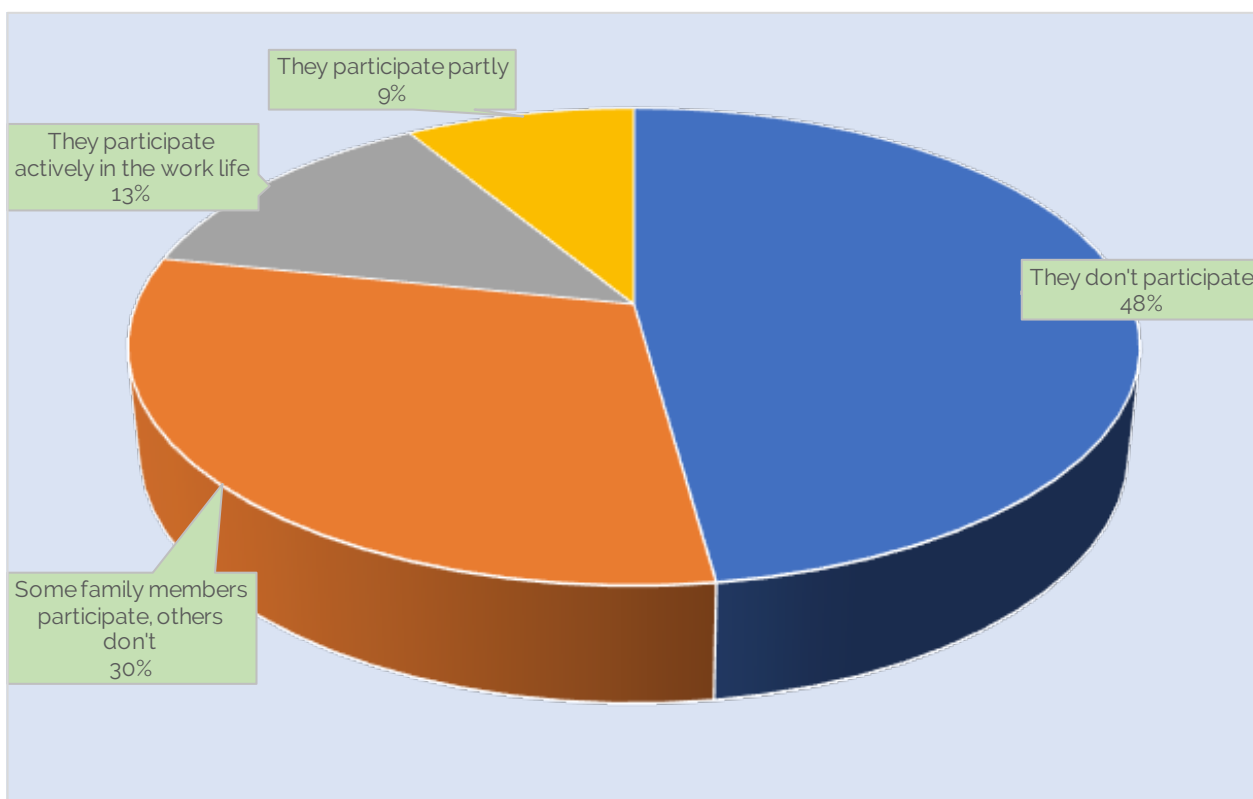
2. KJE STE DOBILI POTREBNE INFORMACIJE O SAMOZAPOSLITVI V GRADCU?

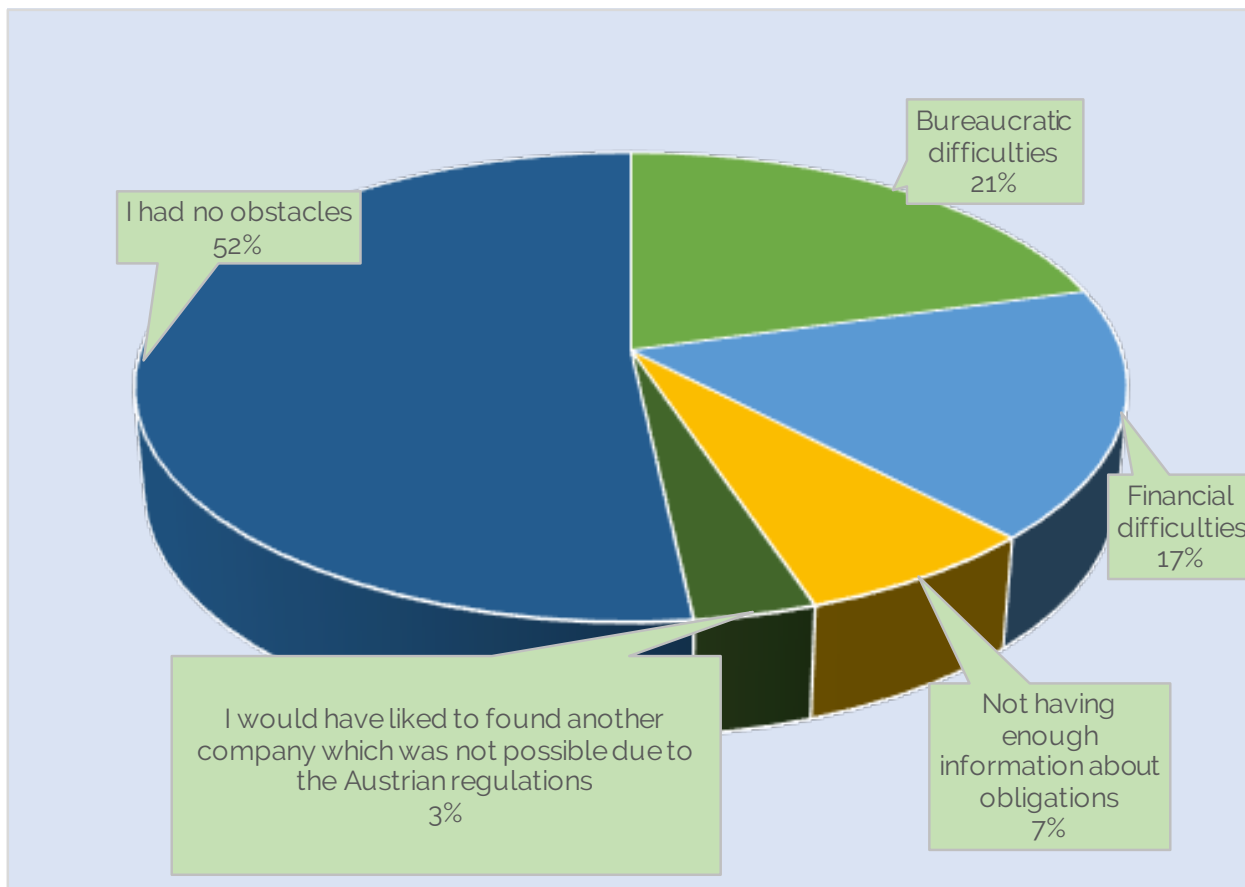
3. KDO DELA ZA VAS?

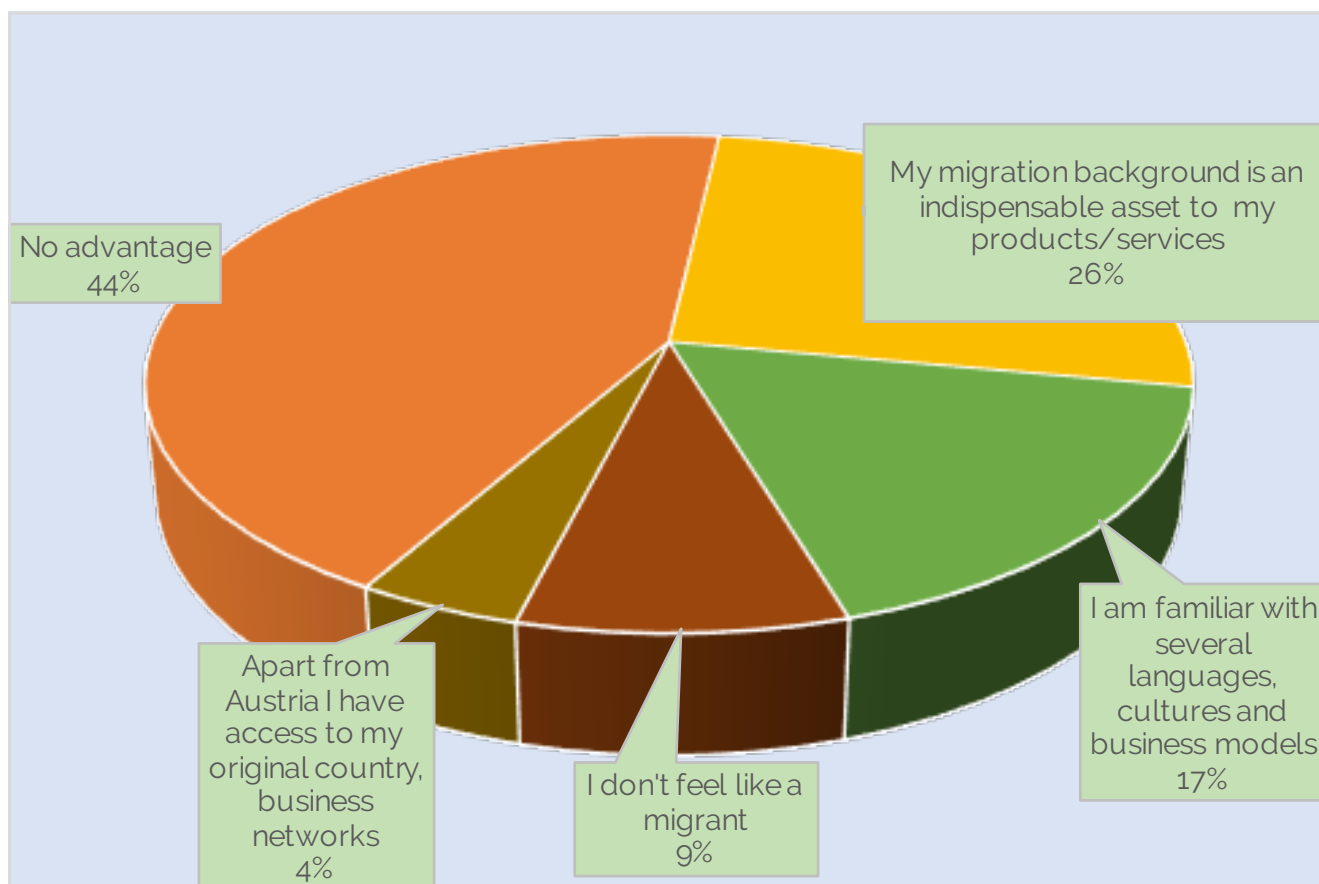
4. VLOGA DRUŽINSKIH ČLANOV V PODJETJU

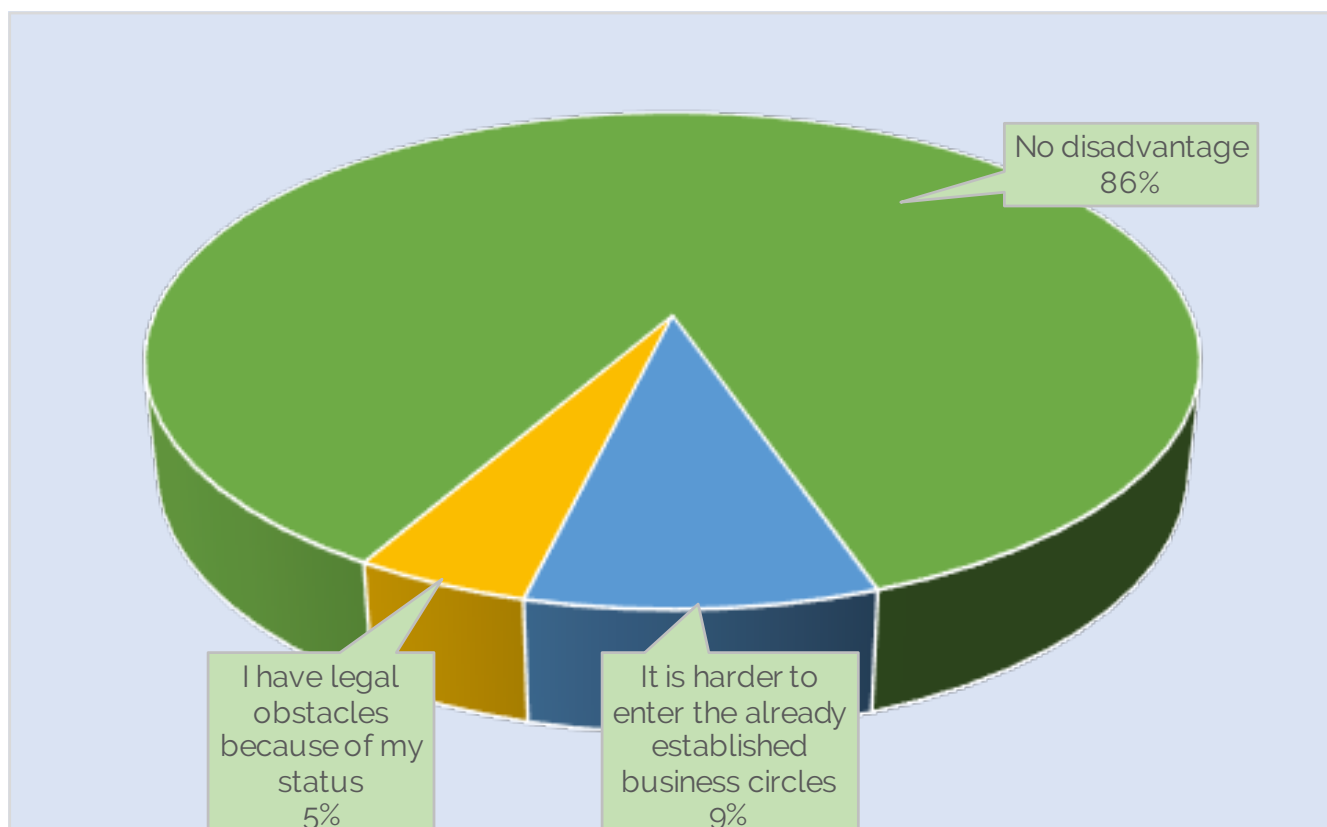
5. GLAVNE OVIRE PRI USTANOVITVI IN VODNEJU PROJEKTA

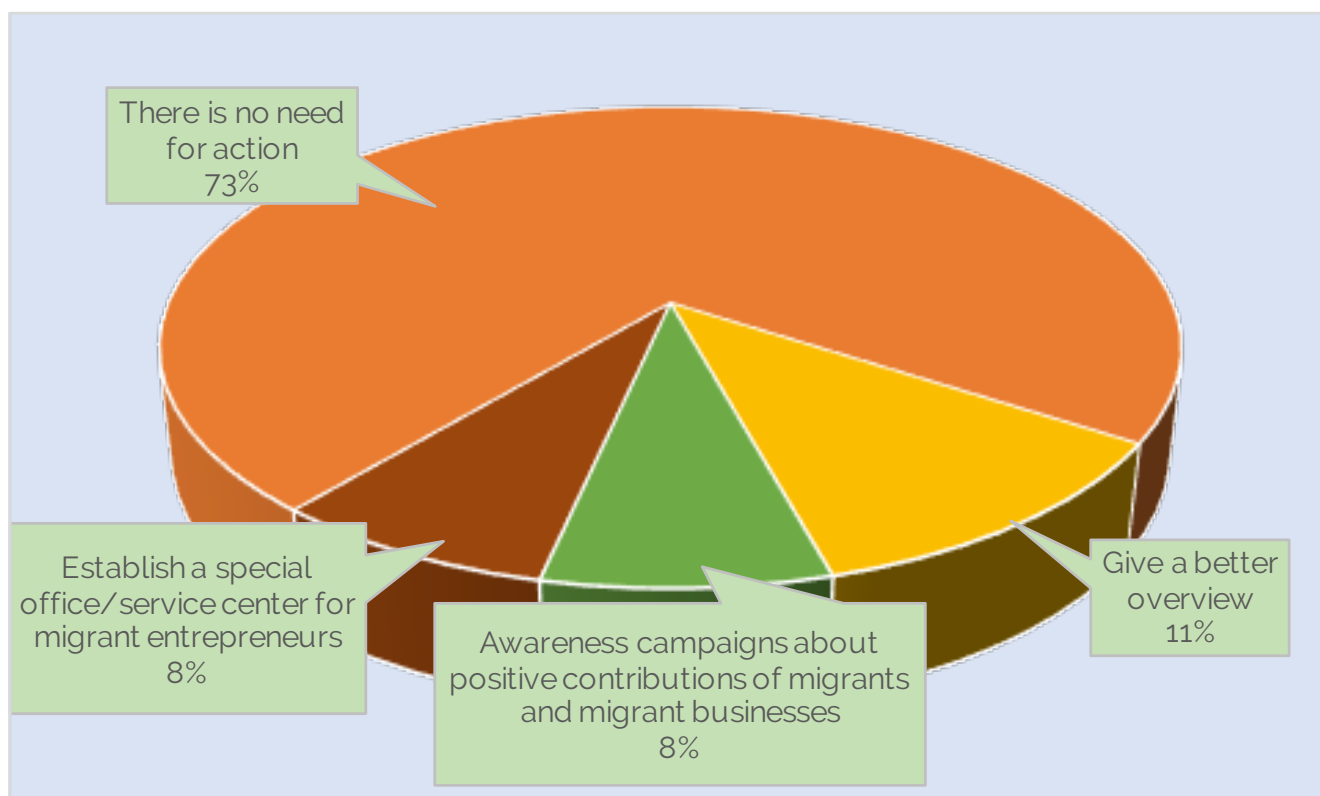
6. PREDNOSTI SAMOZAPOSLITVE PRI OSEBI Z MIGRANTSKIM OZADJEM

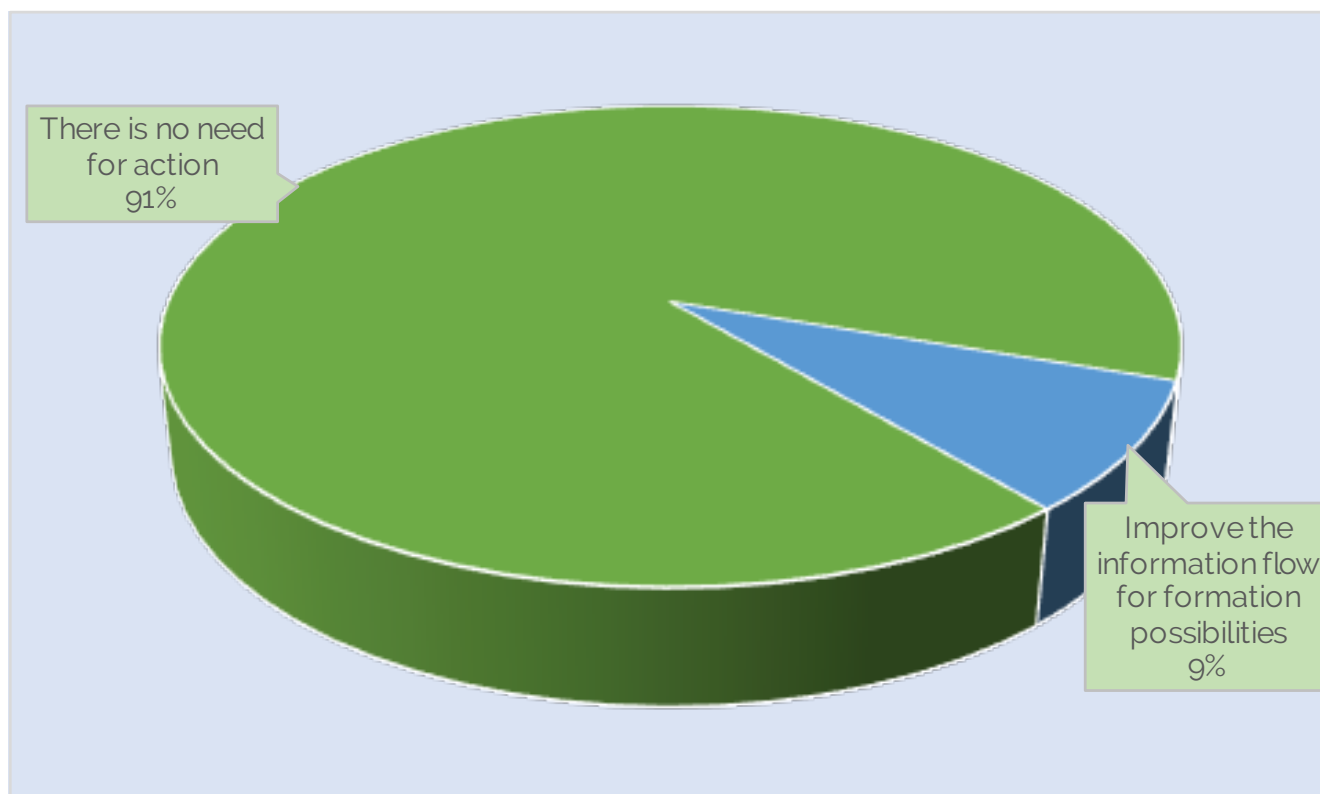
7. OVIRE PRI SAMOZAPOSLITVI OSEBE Z MIGRANTSKIM OZADJEM

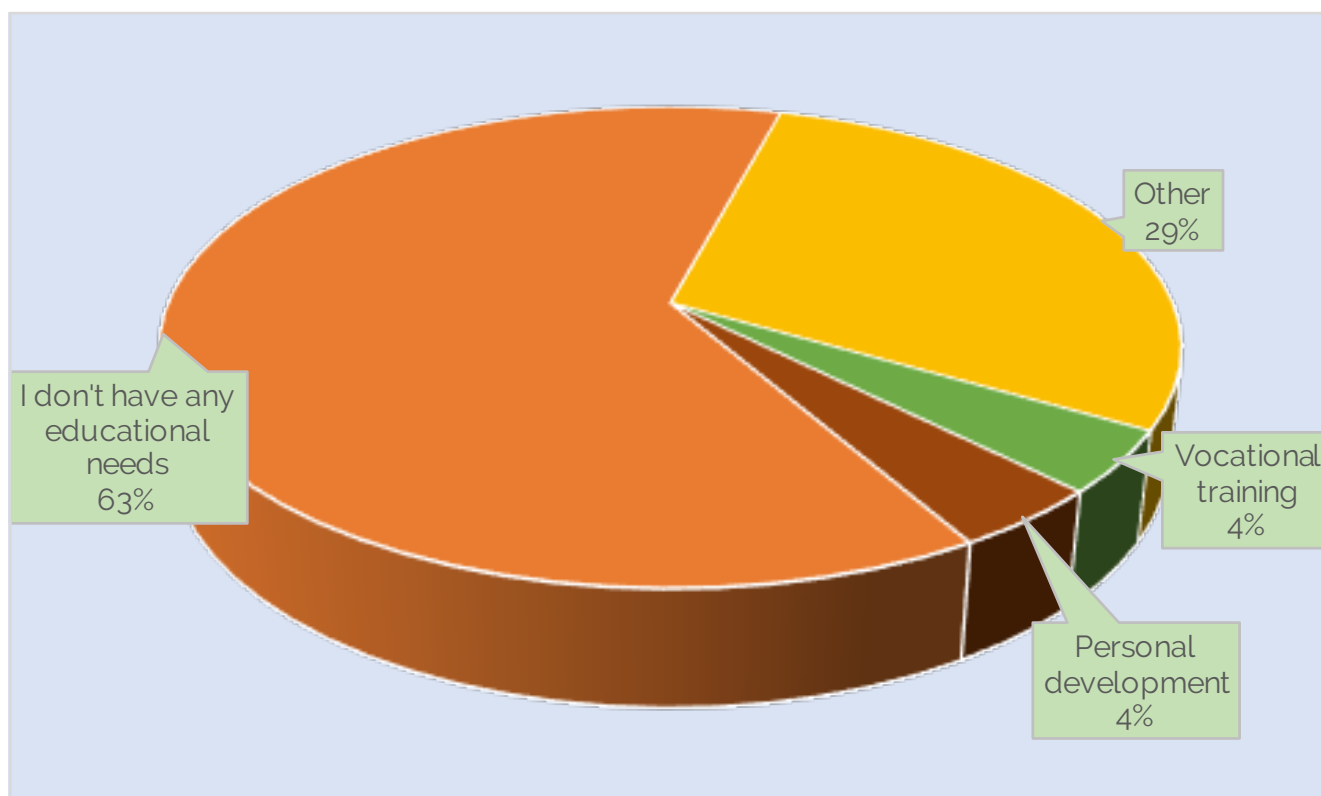
8. KAJ BI LAHKO OBLASTI ŠE NAREDILE, DA BI IZBOLJŠALE VAŠE POSLOVNE MOŽNOSTI?

9. KAJ BI LAHKO OBLASTI ŠE NAREDILE, DA BI IZBOLJŠALE VAŠ DRUŽBENI POLOŽAJ?

10. NA KATERIH PODROČJIH BI RABILI DODATNA ZNANJA?

ANALIZA

Kratka analiza anket in intervjujev s 160 graškimi migrantskimi podjetniki kažejo zanimivo situacijo na področju migrantskega podjetništva v Gradcu. Mesto ima za njih organizirano podporo preko svojih institucij in se očitno zaveda pomembnosti migrantskega podjetništva.

Zanimivo je recimo, da je večina intervjuvancev ustanovila svoje podjetje, ker si niso želeli delati za druge (migranti 46%, osebe z migrantskim ozadjem 57%) ali pa niso našli primerne zaposlitve. Večina jih je informacije o možnosti samozaposlitve našla na graški Gospodarski zbornici (57% migrantov in 63 oseb z migrantskim ozadjem) ali pa preko svojih prijateljev in znancev.

Za njih večinoma delajo tako državljani kot migranti (migranti 48%, osebe z migrantskim ozadjem 70%) ter družinski člani (migranti 28%, osebe z migrantskim ozadjem 6%). Ti večkrat igrajo tudi pomembno vlogo v podjetju.

Zanimivo je, da več kot polovica izprašanih ni izkusila birokratskih ovir pri ustanovitvi in vodenju podjetja (migranti 57%, osebe z migrantskim ozadjem 52%).

36% migrantov razpozna svojo migrantsko izkušnjo kot pomembno pri vodenju podjetja, omenjajo pa tudi jezik, kulturo in poslovne modele. Podobno je tudi pri osebah z migrantskim ozadjem. Pri ovirah migranti omenjajo predvsem jezikovne ovire, medtem ko osebe z migrantskim ozadjem teh nimajo.

Na vprašanje, kako bi lahko lokalne oblasti še izboljšale poslovanje njihovega podjetja, je večina migrantov in oseb z migrantskim ozadjem odgovorila, da za to ni nobene potrebe. Ostali so omenjali poseben urad za migrantske podjetnike.

Podobno je tudi na področju družbenega vključevanja, saj 66% migrantov in 91% oseb z migrantskim ozadjem meni, da za to ni nobene potrebe. Ostali omenjajo predvsem učenje jezika in poslovnih spretnosti.

Očitno gre v primeru Gradca za relativno uspešen sistem podpore migrantom in osebam z migrantskim ozadjem, ki vključevanje v družbo kombinira z inkluzijo na trg delovne sile tudi preko spodbujanja samozaposlovanja v malih in srednjih podjetjih. Glede na projekt Urban Diversity pa si želijo na teh področjih storiti še korak naprej.

Viri in literatura

- Dana, Leo Paul, Morris, M. (2007). Towards a synthesis: A model of immigrant and ethnic entrepreneurship. In Dana, L. (Ed.), Handbook of research on ethnic entrepreneurship: A co-evolutionary view on resource management, Cheltenham, U.K.: Edward Elgar, 803–811.
- Kekuš Sara (2017) Impact of Migrant Entrepreneurship to Economic Growth. In MIGRENT Migrant(social) entrepreneurship as a tool of socio-economic emancipation of migrants, Bužikinič, E. (ed.). Zagreb: Centre for Peace Studies (11-19).
- Light, Ivan Gold, Stephen (2000) Ethnic Economies, San Diego: Academic Press.
- Maria Vincenza Desiderio (2014) Policies to support Immigrant Entrepreneurship. <https://www.migrationpolicy.org/research/policies-support-immigrant-entrepreneurship> (2. 8. 2017)
- Pope Christina(2017) Excerpted from »Seeds of Growth« produced by Welcoming America with Global Detroit. In MIGRENT Migrant(social) entrepreneurship as a tool of socio-economic emancipation of migrants, Bužikinič, E. (ed.). Zagreb: Centre for Peace Studies (20-25).
- Rath, Jan, Swagerman, Anna, Krieger, Hubert, Ludwinek, Anna, Pickering, Lisa (2012) Promoting ethnic entrepreneurship in European cities. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2011/eu-member-states/social-policies-business/promoting-ethnic-entrepreneurship-in-european-cities> (3. 8. 2017).
- Waldinger, Roger, Haward Aldrich, Robin Ward and Associates (1990) Ethnic Entrepreneurs: Immigrant Business in Industrial Societies. Newbury Park: Sage Publications.

Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec

Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec povezuje graška podjetja z javno upravo. Naše poslanstvo je spodbujanje aktivnosti podjetij ter pomoč pri delu z javno upravo. Naš fokus je podpora pri samozaposlovanju, ki ustvarja nova delovna mesta. Oddelek je ustvaril aktivno podporo za mlade podjetnike in za samozaposlene s subvencioniranjem najemnin v obdobju najtežjih prvih treh let. Za podporo pri plačilu najemnine lahko zaprosijo podjetja, ustanovljena na področju kreativnosti, ekologije, turizma, biotehnologije in znanosti: v prvem letu od ustanovitve 50% najemnine oz. max. 250 evrov na mesec; 40% najemnine v drugem letu oz. max. 200 evrov na mesec ter 20% tretje leto oziroma max. 100 evrov na mesec. Prav tako za obdobje enega leta financiramo co-working prostore ter podpiramo crowd-funding iniciative, ki mladim podjetnikom pomagajo pridobiti sredstva za realizacijo njihovih idej. Ker je delež brezposelnih med migrant višji kot med avstrijskimi državljani, skušamo migrantskim podjetnikom nuditi podporo na sledeče načine:

1. Da bi zmanjšali delež propadlih zagonskih migrantskih podjetij, Oddelek plačuje prevajalske storitve za svetovalne sestanke, ki jih ponuja graška Trgovska zbornica. Te sestanke priporočamo vsem, ki želijo ustanoviti podjetje in se dobro pripraviti na izzive podjetništva. Informacije o tej storitvi širimo preko nevladnih organizacij, preko Oddelka za integracijo mesta Gradec ter preko Antidiskriminacijskega oddelka Dežele Štajerske.
2. Naš oddelek je izdal brošuro v različnih jezikih (hrvaškem, bosanskem, srbskem, ruskem, angleškem in turškem), ki migrante obvešča o tem, kako se samozaposliti, kje pridobiti koristne informacije in katere pogoje morajo izpolnjevati za ustanovitev podjetja.

Identifikacija izzivov

Leta 2015 je v Gradec prispelo veliko ljudi iz različnih držav zaradi različnih razlogov: vojna, ekonomska destabilizacija, politično preganjanje in podobno. Soočeni smo bili z dejstvom, da si veliko ljudi želi živeti in delati v Gradcu, vendar pogosto niso imeli ustrezne izobrazbe ali usposobljenosti za pridobitev delovnega dovoljenja v Avstriji.

Ker je veliko število migrantov in beguncev, ki si želijo vstopiti na avstrijski trg dela, novost za naš oddelek, nenehno spremljamo obstoječe in nove zaposlitvene priložnosti za migrante, prosilce za azil in begunce.

Drugi pereči izzivi:

1. Po eni strani je nujno usposabljanje prosilcev za azil za vključitev na trg dela, po drugi strani pa se ne smejo takoj zaposliti.
2. Veliko ljudi iz Sirije in Afganistana je prišlo s svojimi družinami in si želijo vstopiti v svet dela takoj, ko se izjasni njihov status v Avstriji. Starši mladoletnih otrok želijo čim prej ustvariti dohodek, zato si večinoma ne morejo privoščiti dolgega izobraževanja ali poklicnega usposabljanja.
3. Pomembnost učenja jezika in pomanjkanje razpoložljivih tečajev. Leta 2016 se je število programov učenja nemškega jezika močno zmanjšalo. Trajalo je več mesecev, preden so prosilci za azil in begunci lahko začeli s tečaji in teh je še vedno premalo.
4. Številni novi priseljenci pogosto ne vedo, da je za delo v Avstriji večinoma nujna določena izobrazba. Četudi so številni imeli poklice in so delali več let v svojih državah, se jim njihova usposobljenost v Avstriji ne prizna, dokler ne opravijo izpitov, ki preverjajo usposobljenost posameznikov.

Razvoj strategij

1. V raziskavi znotraj projekta Urban Diversity smo ugotovili, da veliko mladih podjetnikov, ki bi lahko pridobili naša sredstva, ni bilo seznanjenih s to možnostjo. Hkrati jih veliko dela na področjih, ki jih ne subvencioniramo. Tako je eden najpomembnejših bodočih ciljev našega Oddelka doseči vse podjetnike. Še več, verjamemo, da je še posebej pomembno spodbujati mlade migrante, da pridobijo boljšo/ustreznejšo izobrazbo in se samo-zaposlijo na področjih, ki jim omogočajo finančno pomoč našega Oddelka. Prav tako vsak tretji četrtek v sodelovanju z enim izmed številnih graških co-working prostorov organiziramo dogodke, kjer mladi podjetniki lahko predstavijo svoje ideje in se mrežijo z drugimi mladimi podjetniki. S tem partnerjem smo se tudi dogovorili, da bomo na prihodnje tovrstne dogodke skušali povabiti več migrantskih podjetnikov.
2. Da bi zmanjšali stopnjo propada samozaposlenih migrantov, naš oddelek plačuje prevajalske storitve za svetovalne sestanke, ki jih organizira Trgovska zbornica. Ta svetovanja priporočamo vsem, ki želijo ustanoviti podjetje, saj se tako lahko dobro pripravijo na bodoče izzive. Naša strategija je nadaljevanje nudenja te storitve ter boljše obveščanje o tej priložnosti, ki bo vključevalo več institucij, združenj in migrantskih skupnosti. Želimo se sestati s temi združenji in jih prositi, da razširijo informacije o tej storitvi znotraj svojih skupnosti.
3. Še naprej bomo ohranjali tesno sodelovanje z nevladnimi organizacijami, ki izvajajo jezikovne tečaje za migrante. Prosimo jih, da svoje udeležence tečajev obveščajo o možnostih ustvarjanja lastnega podjetja in o oblikah podjetništva, za katere ni potrebno imeti posebne izobrazbe.
4. Brošura v različnih jezikih (hrvaški, bosanski, srbski, ruski, angleški in turški) z vsemi potrebnimi informacijami glede samo-zaposlovanja se že nahaja na vseh uradih, ki svetujejo potencialnim novim podjetnikom (Trgovska zbornica, Urad občine Gradec, kjer se registrirajo podjetja). V okviru projekta Urban Diversity se bo brošura prilagodila in prevedla tudi v slovenski jezik ter distribuirala v Sloveniji in Avstriji. Na splošno slovenski državljani, ki živijo v Avstriji, odlično obvladajo nemški jezik. Vendar številni ljudje iz Slovenije dnevno ali občasno migrirajo v Avstrijo zaradi dela in se morajo občasno samozaposliti tudi za krajše obdobje. Za to skupino ljudi bo brošura v slovenščini v veliko pomoč.

5. Izobraževanja o raznolikosti znotraj projekta Urban Diversity, ki so namenjena zaposlenim na našem Uradu, bodo dvignila zavest o tem, da so novi podjetniki lahko tudi neavstrijski državljani.
6. Čeprav deset odstotkov graških lastnikov podjetij ni bilo rojenih v Avstriji, se ta skupina podjetnikov ni pogosto posvetovala z našim uradom. To si želimo spremeniti. Naše storitve morajo biti dostopne vsem podjetnikom, ki izpolnjujejo pogoje. Informacije o naših storitvah morajo prispeti do vsakega podjetnika, zato si bomo prizadevali vzpostaviti tesnejše sodelovanje z migrantskimi skupnostmi. Želimo jih osebno obiskati in povedati, da smo tudi njim na razpolago.

Izobraževalna ustanova Grad St. Martin

Promocija raznolikosti znotraj Izobraževalne ustanove St. Martin se sooča z nekaterimi izzivi, vezanimi na njeno zgodovinsko zgrajeno samo-podobo ter z njo povezanimi atributi, ki ji jih pripisujejo zunanji opazovalci. Refleksija lastnih pogojev, pod katerimi institucije, kakršna je izobraževalna ustanova St. Martin, promovirajo raznolikost, je tako pogoj za uspešno soočenje z izzivi družbe v celoti. Šele takrat se lahko naredi naslednji korak, namreč soočenje z družbenimi in ekonomskimi izzivi v urbani regiji mesta Gradec, ki jih zaznamujejo različni življenjski načrti ter različne življenjske zgodbe. Izobraževalna ustanova Grad St. Martin si je v skoraj stotih letih svojega obstoja zmeraj prizadevala naslavljati družbene neenakosti v izobraževalnih procesih, pri čemer izobrazbo dojema kot priložnost za samo-opolnomočenje. V ustanovitvenem obdobju se je posvečala predvsem podeželnju, ki ga je močno zaznamoval krščanski pogled na ljudi in družbo. Pri tem se je osredotočala predvsem na kmečke ženske. Ob takšni homogenizaciji ciljne skupine je pogosto spregledala družbene procese v urbanih območjih. Na ta način ni mogla vzpostaviti aktivnega programskega načrta, ki bi načrtno razširil ciljno skupino na migrante. Pri doseganju tega cilja se St. Martin sooča z naslednjimi ovirami:

1. Udeleženci seminarjev na Gradu St. Martin so jasno – predvsem etnično – homogeni.
2. Pomanjkanje podpore uslužbencem in trenerjem, ki se v svojem profesionalnem življenju soočajo z naraščajočo raznolikostjo.
3. Ohranjanje ustaljene podobe, ki se jo St. Martinu pripisuje od zunaj.

Identifikacija izzivov

Kot je pokazala raziskava v sklopu projekta Urban Diversity in v skladu z odzivi, ki smo jih prejeli sami, se izzivi promoviranja raznolikosti v naših izobraževalnih programih in skozi njih, nahajajo na različnih področjih:

1. Doseganje novih ciljnih skupin, še posebej migrantov. Kako doseči implicitno izključene?

2. Razvoj interkulturalnih kompetenc. Ali imamo dovolj znanja in vednosti za promoviranje družbene raznolikosti skozi naše izobraževalno delo?
3. Individualne prepreke: predvsem časovne in finančne zagate, kakor tudi jezikovne ovire. Kako se lahko odzovemo nate ovire v razvoju naših programov?

Razvoj strategij

Izobraževalna ustanova Grad St. Martin sledi strategiji spodbujanja raznolikosti na dveh ravneh. Prvič, glede notranje organizacije same institucije ter njenih zaposlenih/vodij izobraževanj raziskujemo, katere pogoje rabimo, da spodbujamo raznolikost kot tim. Za vse zaposlene in vodje izobraževanj tako obstajajo vsakoletni tečaji na temo raznolikosti. Cilji teh izobraževanj so:

1. Dvig zavedanja o že obstoječi raznolikosti med zaposlenimi, kakor tudi o njihovih skupnih značilnostih.
2. Informiranje o projektu Urban Diversity ter razprava o njegovih ciljih, namenih in načrtih.
3. Izmenjava pozitivnih in negativnih izkušenj z ljudmi, ki prihajajo iz drugih okolij, govorijo drug jezik in/ali so drugačne vere.
4. Posebej za vodje izobraževanj je namenjeno seznanjanje s pedagoškimi temeljnimi metodami, s katerimi lahko profesionalno naslavlja raznolikost. Drugič, razvili smo strategije za izobraževalno delo in razvoj programa. Kot smo že omenili, osebe, ki bi jih radi zaobjeli kot nove ciljne skupine (med njimi migranti), našo izobraževalno ustanovo dojemajo na specifičen način ali pa se zgolj delno ali sploh ne zavedajo, da obstaja.

Da bi razširil svoje komunikacijske kanale, se Grad St. Martin trudi sodelovati s partnerji, ki so povezani z migrantskimi skupnostmi in ki lahko informacije širijo na zelo usmerjen način. Ti partnerji prav tako prispevajo pedagoške veščine, ki jih predajo našim zaposlenim ali pa jih izvajajo sami v vlogi vodij izobraževanj.

Glede na identificirane izzive se pri razvijanju programa še posebej posvečamo premagovanju sledečih ovir:

1. Finančne ovire:

Plačljivost tečajev ni etnična, ampak družbena ovira. Z omogočanjem brezplačnih izobraževalnih priložnosti, še posebej na področju družinskega izobraževanja, ne naslavljamo neposredno družin z migrantskimi biografijami, ampak težimo k družbeni raznolikosti udeležencev. Vendar pa lahko zmanjševanje finančnih ovir skupaj z že omenjenim mreženjem zviša udeležbo migrantov.

2. Časovne ovire:

Kot je pokazala raziskava na projektu Urban Diversity, je pomanjkanje časa pogosta ovira za sodelovanje na tečajih. Kolikor je mogoče razvijanje programa dogodke postavlja na različne dni in ob različnih urah. Da bi udeleženci lažje usklajevali izobraževanja in družinske obveznosti, so programske enote oblikovane tako, da na njih lahko sodeluje celotna družina.

3. Jezikovne ovire:

Pomanjkanje jezikovnih veščin pogosto vzbuja občutke negotovosti in sramu. Zato so vodje izobraževanj posebej usposobljene v rabi jezika, prilagojenega specifičnim ciljnim skupinam. Prav tako so nekatere vsebine prirejene tako, da v njih govor ni edina oblika izražanja. Še posebej v kreativnem sektorju se uporabljajo metode skupnega ustvarjanja, obraznih izrazov, imitacije in ustvarjalne inovacije. Ker raznolikost razumemo kot vir in potencial, izobraževalne ponudbe Gradu St. Martin ne naslavljajo migrantov kot ciljno skupino, ki potrebuje pomoč pri pridobivanju nujnih veščin za asimilacijsko integracijo. Nasprotno, naš cilj je krepitev različnih kompetenc, veščin, izkušenj ter naslavljanje potreb, ki se množijo s širitvijo ciljnih skupin. Del strategije naše ustanove je tako nenehno delo na našem razumevanju izobraževanja. Na razumevanju, ki identificira in spodbuja razlike in podobnosti in jih hkrati ne zanika. Na razumevanju, ki ceni obstoječe, a je hkrati odprto za spremembe in rast. Na razumevanju, ki si želi omogočiti izobraževanje za vse ljudi.

Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije (RRALUR)

Ustrezno upravljanje raznolikosti znotraj organizacij krepi njihovo ekonomsko rast, izboljšuje njihovo organizacijsko kulturo ter povečuje življenjsko kakovost in družbeni standard zaposlenih. Razumevanje, spoštovanje in promocija raznolikosti so še pomembnejši znotraj organizacij, ki delujejo v mednarodnem okolju. Spoštovanje raznolikosti izboljšuje delovno učinkovitost in zaposlenim omogoča, da se izognejo določenim oviram in nesporazumom, hkrati pa se sama organizacija razvija v strpnega, uvidevnega in odprtega partnerja v mednarodnih projektih. Za RRALUR ima raznolikost tri pomena. Prvič, pomeni raznolikost njenih zaposlenih. Drugič, RRALUR združuje 25 občin in skupnosti v osrednji Sloveniji, ki so zelo različne. In tretjič, pomembno število zaposlenih dela na evropskih projektih, kjer delajo v medkulturnem okolju z ljudmi iz večjih evropskih držav. RRALUR trenutno zaposluje 23 ljudi, starih med 30 in 65 let, od tega 20 žensk in tri moške. Nekateri zaposleni ne živijo v ljubljanski urbani regiji, nekateri imajo migrantsko ozadje. Največjo heterogenost med zaposlenimi lahko najdemo v njihovi izobrazbi in polju dela. Velika večina zaposlenih ima najmanj univerzitetno izobrazbo, tako iz naravoslovnih kot družbenih ved. Ta interdisciplinarnost pomeni veliko bogastvo in pride do izraza v praksi, ko zaposleni upravljajo različne projekte iz različnih področij: od okolja, varne hrane, lokalnega razvoja, transporta, družbene ekonomije in kreativnih industrij do migrantskih tematik, štipendij in podjetništva. Ta širok razpon izobrazbene strukture povečuje splošno znanje zaposlenih in dviguje zavest o pomembnosti različnih sektorjev.

Identifikacija izzivov

1. RRALUR si želi nadalje razvijati obstoječe ukrepe izkoriščanja profesionalne raznolikosti svojih zaposlenih ter ustvarjati nove
2. RRALUR nenehno spremlja trende politike na evropski ter nacionalni ravni in si prizadeva za njihovo implementacijo v 25 občinah, ki jih združuje ljubljanska urbana regija. Te občine se razlikujejo po velikosti, stopnji razvoja, preferencah. Ker RRALUR implementira projekte, ki zajemajo vse te občine, se nenehno sooča z izzivom iskanja skupnih rešitev za ta raznolik teritorij.

3. Veliko zaposlenih upravlja evropske projekte, kjer srečujejo ljudi različnih kultur, nacionalnosti, ras in religij. Čeprav vsi zaposleni tekoče govorijo angleški jezik, se vsak drugače prilagaja medkulturnemu okolju, ki lahko prinese določena napačna razumevanja in ovire. Zaposleni na RRALUR največkrat omenjajo različna razumevanja projektnih aktivnosti s strani različnih partnerjev na samem začetku projekta, zato uspešen zagon projekta običajno terja veliko energije. Druge razlike med projektnimi partnerji se prav tako izkazujejo v dinamiki projektnega upravljanja.

Razvoj strategij

Strategije povečanja zavedanja in spoštovanja raznolikosti znotraj RRALUR in njenih aktivnosti:

1. Večanje zavedanja o že obstoječi raznolikosti med zaposlenimi in kako jo izboljšati.
2. Redni seminarji za zaposlene s ciljem sledenja novim trendom in izzivom na nacionalni in evropski ravni.
3. Organizacija izobraževanj zaposlenih na temo ravnanja z raznolikostjo znotraj ljubljanske urbane regije, s ciljem učinkovitega upravljanja projektov, ki vključujejo različne občine.
4. Organizacija predavanj na temo raznolikosti: o interkulturnih razlikah ter o pravilih/navadah/normah, uveljavljenih po vsem svetu ter o načinih delovanja v multikulturnem okolju.
5. Krepitev timskega dela zaposlenih z dogodki, kjer se lahko spoznavajo tudi zunaj delovnega okolja in kjer se prepoznajo lastnosti/veščine posameznikov.
6. V okvirju faze pisanja novih projektov se bo spodbujalo sodelovanje zaposlenih z različnih področij, kar bo omogočalo oblikovanje integriranega projektnega predloga.

Z oceno trenutnega stanja lahko ugotovimo, da je RRALUR izvajala inkluzivno in spoštljivo politiko raznolikosti. RRALUR se dobro zaveda, da njena raznolika struktura lahko vodi v konflikte. Če se jo dobro upravlja in spodbuja, pa lahko povzroči rast produktivnosti, ustvarjalnosti ter posledično rast in sloves tako posameznikov kot organizacije v celoti. Prav tako se zaveda, da lahko širok razpon različnih profilov zaposlenih pokrije različne razvojne politike v osrednjeslovenski regiji, sledi novim trendom in izvaja nove naloge v novo identificiranih izzivih v regiji in širše

2.

PRIDOBIVANJE ZNANJA IN IZKUŠENJ

Glavni cilj sklopa »Pridobivanja znanja in izkušenj« je bil vključiti novo pridobljene rezultate, znanje, izkušnje in strategije iz projektne raziskave v izobraževanja s področja raznolikosti, migrantskega podjetništva in kreativnosti. S pomočjo start-up konference o raznolikosti v St. Martinu se je koncept predstavilo medijem, ciljnim skupinam in glavnim deležnikom v občinah. V Ljubljani se je projekt predstavilo strokovnjakom s področja migracij, raznolikosti in migrantskega podjetništva z namenom pridobiti dodatna mnenja, predloge in ideje.

Cilj kratkih treningov o raznolikosti in kreativnosti je bil: okrepiti sposobnost različnih javnih institucij, odgovornih za teme, ki jih pokriva projekt, da se lahko odzivajo bolj učinkovito, da razširijo svoje znanje o različnih aspektih raznolikosti in kreativnosti, zbrati nova gradiva in informacije in si med seboj deliti dobre prakse kot pripomočke, ki promovirajo kreativnost in raznolikost kot obetajoče generatorje bodočega regionalnega razvoja in še posebej razvoja na urbanih področjih. Po naboru potreb, ki se je vršil med različnimi ciljnimi skupinami v Ljubljani in Gradcu so se izoblikovala izobraževanja. Glavne ciljne skupine so bile: migrantski in nemigrantski kreativni podjetniki, zaposleni v ciljnih javnih institucijah, ki skrbijo informacije in usluge za kreativni sektor, mala podjetja, ki delajo v polju javne administracije, zakonodaje, sociale, zaposlovanja, itd., nevladne organizacije, ki delujejo v temah, ki jih pokriva projekt in zainteresirana javnost.

Cilj učne poti je bil zbrati dobre prakse s področja podpore migrantskih podjetnikov in raznolikost v različnih evropskih mest in vzpostaviti kontakte z organizacijami v Bruslju.

KONFERENCE

S pomočjo Kick-off konference o raznolikosti v St. Martinu se je koncept projekta Urban Diversity predstavilo medijem, ciljnim skupinam in glavnim deležnikom v občinah. V Ljubljani se je projekt predstavilo strokovnjakom s področja migracij, raznolikosti in migrantskega podjetništva z namenom pridobiti dodatna mnenja, predloge in ideje. Zaključne konference, ki naj bi se zgodila v marcu 2020 nam zaradi karantene Covid-19 žal ni uspelo organizirati.

Kick-off konferenca v Gradcu, 25. oktober 2017

Projekt Urban Diversity se je uradno predstavil javnosti in medijem z uvodno konferenco na gradu St Martin v Gradcu. Z mislimi o kulturnih spremembah v družbi in pomembnosti sobivanja različnih kultur je vse prisotne nagovorila Anna Thaller, direktorica gradu St Martin. Dr. Jure Gombač je predstavil vsebino projekta Urban Diversity, gledališka skupina TaO! pa je na domiselni način pokazala, kako hitro si ustvarimo pristransko mnenje o sočloveku.

Fotografija 1: uvodni nagovor, Kick-off konferenca, Gradec, oktober 2017

O raznolikosti so spregovorili štirje govorci. Najprej je udeležence nagovoril Michael Stuber, evropski svetovalec, publicist in svetovalec za raznolikost in vključevanje, ki je raznolikost opisal kot izziv, ki lahko prinese veliko dobrega, lahko pa je tudi vzrok za napetosti in celo vojne. Dejal je, da si navadno ljudje ob prvem srečanju ustvarimo neko mnenje drug o drugemu na podlagi spola, rase, ocenjene starosti, veroizpovedi, spolne usmerjenosti. Ob tem prezremo stvari, ki jih ne moremo oceniti na pogled, kot so delovne in življenjske razmere, v katerih se ta oseba nahaja. Na podlagi naših ocen se najraje družimo s tistimi, ki so nam podobni, ob tem pa prezremo potencial drugih ljudi.

Dr. Saša Poljak Istenič, etnologinja, raziskovalka ustvarjalnosti z družbenimi učinki in sodelavka ZRC SAZU je govorila o tem, kako spodbujati ustvarjalna mesta. Opisala je prevladujoč koncept ustvarjalnosti, da je končni produkt stvar nadarjenosti posameznika, ki ga spremlja elitistično pojmovanje, da je ustvarjalnost povezana z dobro situiranimi ljudmi, ki imajo dobro izobrazbo in določene veze.

Fotografija 2: dr. Saša Poljak Istenič, Kick-off konferenca, Gradec, oktober 2017

A kritiki opozarjajo, da so najbolj ustvarjali prav revni, saj znajo najbolj iznajdljivo delovati, izdelki pa so posledica sodelovanja več ljudi. Iz tega sledi, da bi države in mesta morali spodbujati priseljevanje nadarjenih ljudi. Zaključila je, da UNESCO gradi mrežo kreativnih mest. Gradec si lasti naziv UNESCO mesto oblikovanja, Ljubljana pa UNESCO mesto kulture.

Dr Karin Schreinen, medkulturna trenerka in svetovna popotnica, se ukvarja s svetovanjem podjetjem. Pravi, da se avstrijska podjetja zavedajo, da živimo v globalnem svetu in da kulturna raznolikost pozitivno vpliva na njihovo delovanje, čeprav znotraj kolektiva pogosto prihaja do trenj. Kot primer dobre prakse je podala primer avstrijskih železnic, ki so zaposlile več ljudi iz JV Evrope, saj imajo tam razvejano svojo mrežo prevozov.

Fotografija 3: Musa Okwonga, Kick-off konferenca, Gradec, oktober 2017

Musa Okwonga, strokovnjak za raznolikost, novinar in umetnik, je pričel z besedami, da se v letu 2017 pogovori o raznolikosti sploh ne bi smeli dogajati. Sam se je rodil v Veliki Britaniji staršem, ki so tja prišli iz vojne Ugande. Celo svojo mladost se je zaradi svojega porekla počutil, kot da je na preizkušnji. Dejal je, da med ljudmi obstaja mišljenje, da bodo imigranti novo naseljeno območje le izkoristili in da so dobrodošli le, če prinašajo denar. Prav v Veliki Britaniji pa so dokazali, da imigranti prispevajo več davkov, kot od države dobijo podpore. Zaključil je s kritiko medijev, da ti o tej tematiki poročajo le enostransko.

Po koncu predavanj je vsak izmed predavateljev izvedel še individualno delavnico. Konferenca je bila zelo dobro obiskana, na hodnikih pa je bilo mogoče slišati številne jezike in naglase, ki so ob sproščenem vzdušju dokazovali bogastvo raznolikosti.

Fotografija 4: Kick-off konferenca, Gradec, oktober 2017

Znanstvena konferenca v Ljubljani, 28. november 2018

V sredo, 28. 11. 2018 je v Atriju ZRC SAZU potekala znanstvena konferenca, ki je pripeljala skupaj strokovnjake, delujoče na področju migrantskega podjetništva. Udeležence na konferenci so naslovili predavatelji iz Ljubljane, Gradca in Zagreba. Predstavitve in razprave na konferenci so osvetlile nekatere izzive in priložnosti, s katerimi se srečujeta Ljubljana in Gradec in ki jih projekt Urban Diversity želi uspešno nasloviti.

Na začetku dogodka je vodja projekta dr. Jure Gombač iz ISIM ZRC SAZU spomnil, kdo pravzaprav migrant je, ter predstavil nekaj statističnih podatkov zaposlovanja migrantov in migrantk v Sloveniji. Na kratko je tudi predstavil projekt in koncept migrantskega podjetništva.

Fotografija 5: Debbie Adams, Znanstvena konferenca, Ljubljana, november 2018

Konferenco je nadaljevala zagrebška strokovnjakinja Sara Kekuš iz Centra za Mirovne študije Zagreb. Predstavila je Projekt Migrent, ki podjetništvo predstavlja kot orodje socialne in ekonomske emancipacije migrantov.

Sara je kot rezultat projekta izpostavila knjižico receptov, naslovljeno »Okus doma«, v kateri so zbrani recepti, ki migrante, sodelujoče v projektu, spominjajo na dom. Poleg tega je Sara pokazala video, ki je nastal ob koncu projekta, in v katerem sodelujoči migranti pripovedujejo, kakšen vpliv je projekt imel na njihov socialni in ekonomski položaj v družbi.

Predstavnica Oddelka za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec, Andrea Darvishzadeh-Nowruzali, je nadaljevala s predstavitvijo ukrepov, s katerimi Mesto Gradec pomaga migrantskim podjetnikom pri odprtju in zagonu podjetja. Med ključnima ukrepoma je omenila pomoč pri plačevanju najemnin in možnost zagotovitve simultane tolmačenja v številne svetovne jezike. Sledila ji je Debbie Adams, Novozelandska, ki jo je ljubezen pripeljala v Avstrijo, s pripovedjo svoje izkušnje migrantskega podjetništva v Gradcu. Debbie je danes ponosna na svoj projekt Seddwell Center – Bohemian soul, ki prebivalcem Gradca ponuja sprostitev, učenje jezikov in kulinarčne užitke v enem.

Fotografija 6: Znanstvena konferenca, Ljubljana, november 2018

Nato se je konferenca vrnila na domača tla in prisluhnili smo Maxu Zimani, migrantu iz Zimbabveja in vodji projekta Skuhna, ki je poslušalce popeljal na sam začetek delovanja Skuhne, restavracije na Trubarjevi ulici.

Skuhna je svetovna kuhinja po slovensko in je produkt dela z z migranti. Udeležence je soočil z izzivi, s katerimi se je soočal pri njeni vzpostavitvi in s katerimi se sooča še danes. Iz ponudnika kuharskih tečajev je Skuhna postala gostilna, ki poleg hrana ponuja še številne delavnice in gosti debatna srečanja, kjer pogovori tečejo o izzivih in izkušnjah migrantov v Sloveniji. Max Zimani je izpostavil, da se številni migranti v Ljubljani še vedno počutijo socialno izključene.

Fotografija 7: Martina Bofulin, Znanstvena konferenca, Ljubljana, november 2018

Sledila je kratka predstavitev projektov, ki podpirajo vključevanje migrantov na trg dela in podpirajo tudi migrantsko podjetništvo. Predstavili so se Rdeči križ Slovenije, ZRC SAZU, Mirovni inštitut, Mariborska razvojna agencija in Neodvisni sindikat delavcev Slovenije.

Teoretičnem delu konference je sledil praktični del – spoznavanje migrantskega podjetništva na ljubljanski Trubarjevi ulici.

IZOBRAŽEVANJA

Cilj izobraževanj o raznolikosti in kreativnosti je bil: okrepiti sposobnost različnih javnih institucij, odgovornih za teme, ki jih pokriva projekt, da se lahko odzivajo bolj učinkovito, da razširijo svoje znanje o različnih aspektih raznolikosti in kreativnosti, zbrati nova gradiva in informacije in si med seboj deliti dobre prakse kot pripomočke, ki promovirajo kreativnost in raznolikost kot obetajoče generatorje bodočega regionalnega razvoja in še posebej razvoja na urbanih področjih. Po naboru potreb, ki se je vršil med različnimi ciljnimi skupinami na obeh lokacijah (Ljubljana in Gradec) so se izoblikovala izobraževanja. Glavne ciljne skupine so bile: migrantski in nemigrantski kreativni podjetniki, zaposleni v ciljnih javnih institucijah, ki skrbijo informacije in usluge za kreativni sektor, mala podjetja, ki delajo v polju javne administracije, zakonodaje, sociale, zaposlovanja, itd., nevladne organizacije, ki delujejo v temah, ki jih pokriva projekt in zainteresirana javnost. Gre za eno do dvodnevna čezmejna izobraževanja, ki se jih lahko po potrebi večkrat ponovi. Osredotočena so bila na lokalne potrebe in specifična urbana področja.

Predstavitev rezultatov raziskav o migrantskem podjetništvu v Ljubljani

V torek, 7. novembra 2017, sta v slikovitem atriju ZRC SAZU potekali predstavitev izsledkov primerjalne raziskave o migrantskem podjetništvu v Ljubljani in Gradcu in razprava o temah, ki so jih naslovlila prihajajoča Urban Diversity izobraževanja.

Na začetku dogodka je vodja projekta izr. prof. dr. Jure Gombač iz ZRC SAZU na kratko predstavil projekt in koncept migrantskega podjetništva. Povzel je ugotovitve različnih virov, ki navajajo, da nekateri migranti v novi državi gostiteljici postanejo podjetniki zaradi nuje, saj jim to predstavlja edino možnost za zaposlitev, drugi pa s podjetništvom iščejo boljše priložnosti. Na splošno pa velja, da migrantski podjetniki pogosteje vstopajo na negotov in nestabilen trg kot domači podjetniki. Raziskave, narejene v Evropi in Združenih državah Amerike, so pokazale, da so migranti podjetnejši od domačega prebivalstva, zagotavljajo določen delež delovni mest in ustvarjajo trgovinske možnosti med državo gostiteljico in državo izvora z nižanjem s trgovanjem povezanih stroškov. Raziskave tudi ugotavljajo, da čeprav podjetja ustanovi več migrantskih kot domačih podjetnikov, je življenjska doba prvih povprečno gledano krajša.

Fotografija 8: uvodni nagovor, Predstavitev rezultatov raziskav o migrantskem podjetništvu, Ljubljana, november 2017

Rezultate graške raziskave je predstavila dr. Barbara Bezec iz ZRC SAZU. Gradcu so za potrebe analize izvedli telefonsko raziskavo. Ugotovili so, da ima 2/3 graških migrantskih podjetnikov državljanstvo ene izmed držav Evropske unije, večina je izobrazbo pridobila v svoji rojstni državi, za podjetništvo pa so se odločili, ker so želeli biti neodvisni. Skoraj polovica jih zaposluje tako migrantske sodelavce kot Avstrijce, tretjina jih smatra, da migrantsko poreklo dodaja posebno vrednost njihovim storitvam oziroma produktom, skoraj 60% pa se ni soočala s težavami pri odprtju podjetja. Ena četrtnina vprašanih je ocenila jezikovne prepreke kot težavo pri svojem delovanju in ena petina bi pozvala lokalne oblasti k ustanovitvi posebne pisarne za pomoč migrantskim podjetnikom in organizaciji jezikovnih tečajev in izobraževanj.

Predstavnica mesta Gradec je kot zanimivost izpostavila dejstvo, da so migrantski podjetniki, katerih eden izmed staršev je Avstrijec oziroma so bolj integrirani v družbo, izkazali večja pričakovanja do institucij kot tisti, ki v družbo niso dobro integrirani. Izpostavila je tudi zanimivost pri zagotavljanju pomoči v različnih jezikih. Mesto Gradec zagotavlja prevajanje v 18 različnih jezikov, vendar se migrantski podjetniki te storitve le redko poslužujejo in za pomoč pri prevajanju raje prosijo družinske člane in prijatelje.

V Sloveniji so bili za območje Mestne občine Ljubljana (MOL) zbrani statistični podatki o številu migrantov in migrantskih podjetnikov ter izvedeni številni intervjuji. Izkazalo se je, da je v MOL 320 registriranih malih in srednje velikih podjetij, pri katerih država naslova vsaj enega od ustanoviteljev ni Slovenija in da je odstotek samozaposlenih migrantskih podjetnikov nižji od odstotka samozaposlenih slovenskih podjetnikov. Migrantski podjetniki so v intervjujih navajali številne prepreke, s katerimi se srečujejo. Med te sodijo zahtevna zakonodaja, premalo informacij, premalo podpore s strani občine in države, nefleksibilne upravne enote, dolgotrajnost postopkov, številne inšpekcije, težko zaposlovanje ljudi, poleg tega pa je slovenski trg zelo zaščitniški.

Fotografija 9: diskusija, Predstavitve rezultatov raziskav o migrantskem podjetništvu, Ljubljana, november 2017

Udeleženci srečanja so kot možnost izboljšav predlagali okrepitev znanja tujih jezikov na upravnih enotah, ustanovitev posebne info točke za migrantske podjetnike, pomoč pri pridobivanju finančnih spodbud in različne začetne olajšave za mlade migrantske podjetnike. Kot primer dobre prakse so izpostavili projekt, ki ga je izvajal Zavod za zaposlovanje in je migrantskim podjetnikom nudil pomoč v številnih tujih jezikih.

Dobra novica za migrantske podjetnike je, da so v zadnjem času različni evropski programi zelo naklonjeni razvoju migrantskega podjetništva in lahko na tem področju v prihodnosti pričakujemo pomembne spremembe.

Predstavitev rezultatov o migrantskem podjetništvu v Gradcu

V torek, 21. novembra 2017 je Grad St. Martin gostil dogodek v sklopu projekta Urban Diversity, ki je bil namenjen predstavitvi rezultatov analize migrantskega podjetništva v Ljubljani in Gradcu avstrijskemu občinstvu ter identifikaciji izzivov, ki jih bodo naslovila Urban Diversity izobraževanja. Srečanja so se udeležili predstavniki Oddelka za enakopravnost Dežele Štajerske, Oddelka za izobraževanje in integracijo Mesta Gradec in nevladnih organizacij.

Fotografija 10: Predstavitev rezultatov raziskav o migrantskem podjetništvu, Gradec, november 2017

Tako kot v Ljubljani je tudi v Gradcu vodja projekta izr. prof. dr. Jure Gombač na začetku predstavil projekt in koncept migrantskega podjetništva in rezultate ljubljanske raziskave, nato pa je dr. Barbara Beznec povzela rezultate analize, narejene v Gradcu, ki je zaradi identificiranja migrantskih podjetnikov na podlagi imena ustanovitelja podjetja, izključila nemške podjetnike in migrante druge generacije, ki imajo avstrijskega očeta. Izvajalka raziskave iz Oddelka za razvoj gospodarstva in turizma Mesta Gradec je dodala nekaj dobrih praks mesta Gradec na področju migrantov in migrantskega podjetništva.

Dejala je, da imajo že begunci možnost odpreti podjetje, kar se jim šteje kot prednost pri njihovi prošnji za azil, saj s tem dokažejo, da so se sposobni sami preživljati in se ne bodo zanašali na socialno podporo države. Poudarila je tudi dejstvo, da ima Avstrija od migrantskih podjetnikov večinoma le korist, saj je kar 43% vprašanih pridobilo svojo izobrazbo v svoji matični državi in Avstrija ni vlagala v njihovo šolanje. Pohvalila pa je tudi delo Gospodarske zbornice, ki jo je kar 57% vprašanih ocenilo kot dober vir pridobivanja informacij, kot pozitivno presenečenje pa je izpostavila ugotovitvi, da se 57% vprašanih ni srečalo s posebnimi težavami pri ustanavljanju in vodenju podjetja, 54% pa meni, da javne institucije na tem področju delujejo dobro.

Fotografija 11: Predstavitev rezultatov raziskav o migrantskem podjetništvu, Gradec, november 2017

Sledila je razprava o rezultatih analize in izzivih. Sodelujoči v razpravi so strnili, da bi bilo koristno ugotovitve o migrantskem podjetništvu predstaviti zaposlenim v vseh institucijah, ki delajo z migranti in migrantskimi podjetniki, poudarili pa so tudi nujnost znanja nemškega jezika migrantov za uspešno življenje in delo v Avstriji. Strinjali pa so se tudi, da naj izobraževanja seznanijo ljudi z objektivnimi pozitivnimi učinki migrantskega podjetništva in prikažejo praktične primere dobrih praks.

O migrantskem podjetništvu v Ljubljani, Gradcu in Trstu

Dne 24. aprila 2018 je v ljubljanski Mestni hiši potekal dogodek, na katerem sta dobre prakse vključevanja in opolnomočenja migrantov predstavili mesti Gradec in Trst.

Po uvodnem nagovoru direktorice RRA LUR mag. Lilijane Madjar in predstavitvi projekta dr. Jureta Gombača je o ustvarjalnosti v Ljubljani spregovoril dr. Jani Kozina iz Geografskega inštituta Antona Melika, ZRC SAZU. Ustvarjalnost je vedno bolj prepoznana in cenjena večšina na trgu dela. Ustvarjalno okolje pa vedno bolj zaželeno za ustvarjanje dobrih rezultatov. Prav migrante privlači ustvarjalno okolje, ki ga sami hkrati tudi sooblikujejo. Nato je o vlogi zagotavljanja informacij pri uspešni integraciji migrantov predavala še dr. Martina Bofulin, ki je poudarila pomembnost dobrega dostopa informacij in sodelovanja institucij.

Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma mesta Gradec že 10 let deluje kot vez med graškimi podjetji in javno upravo. S svojimi ukrepi pomaga predvsem podjetjem, ki delujejo na področju kreativnosti, ekologije, turizma, biotehnologije in znanosti o življenju. Podjetjem finančno pomagajo prva tri kritična leta obstoja s subvencioniranjem najemnine prostorov. Letno le okoli 5 odstotkov podjetjem, ki jim finančno pomagajo, ne uspe. Ta odstotek je dosti nižji od odstotka neuspešnosti podjetij, ki ne prejemajo finančne pomoči. Prav tako eno leto finančno pomagajo prostorom sodelovanja ter t. i. crowd-funding projektom. Tujcem omogočijo prevajanje v številne jezike, ko ti poiščejo pomoč na Gospodarski zbornici. Izdali pa so tudi zbornik za pomoč tujcem, ki želijo ustanoviti podjetje.

Zbornik trenutno ponuja informacije v hrvaškem, srbskem, bosanskem, ruskem, angleškem in turškem jeziku. Poleg tega pomagajo prosilcem za azil z različnimi informacijami, saj ti kot samozaposleni lahko delajo določena dela. Brez formalno priznane izobrazbe krojači sicer ne smejo izdelovati oblek, lahko pa šivajo torbe. V sodelovanju z gospodarsko zbornico tudi organizirajo različne izobraževalne dogodke.

Organizacija Kallipolis je tržaška organizacija, ki izvaja številne projekte v Italiji in tujini, s katerimi pomaga ljudem v različnih situacijah in oblikuje vključujoča mesta. S svojimi projekti pomagajo tujcem k lažji integraciji v okolje preko aktivnosti, ki vključujejo srečanja, delavnice ročnih in spretnosti, dvigujejo pa tudi ozaveščenost o socialnih temah med lokalnim prebivalstvom in tujci. Cecilia Corsini je v Ljubljani predstavila projekte, ki jih izvajajo v Italiji, Albaniji in Libanonu.

Izobraževanje zaposlenih na gradu St. Martin

Da, mi želimo spodbujati raznolikost, saj jo smatramo kot nekaj, kar resnično bogati. In da, prepričani smo, da Biluing (nem. izobraževanje, ki presega formalno izobraževanje) pomembno prispeva k spodbujanju raznolikosti. Ampak, kdo smo to »mi«? Kdo sebe prišteva v to skupino? In kako lahko spodbudimo občutek pripadnosti v skupino »mi«?

Ta vprašanja so pomembna za vsakega projektne partnerja in vsako skupino, ki jo sestavljajo člani z različnimi navadami in pogledom na svet. Zato se je izobraževalna ustanova grad St Martin s skoraj 30 zaposlenimi odločila organizirati izobraževanje o raznolikosti za svoje zaposlene.

Izobraževanje je potekalo dvakrat v januarju 2018. Obe izobraževanji sta vodili Dr. Sabine Schulze-Bauer in Helene Cibilinello iz Pisarne komisarja, odgovornega za enako obravnavo v Deželi Štajerski in Agencije za boj proti diskriminaciji Dežele Štajerske.

Izobraževanje je obsegalo 4 glavne točke:

1. Ozaveščanje o raznolikosti med zaposlenimi in poudarek na dejstvu, da se vsak zaposleni vsak dan srečuje z raznolikostjo.
2. Razprava o projektu Urban Diversity, njegovih načrtih in ciljih.
3. Izmenjava pozitivnih in negativnih izkušenj, s katerimi se srečujejo ljudje različnih jezikov, vere ali porekla.
4. Predstavitev delovanja Pisarne komisarja, odgovornega za enako obravnavo v Deželi Štajerski, pravice in dolžnosti, ki se nanašajo na enako obravnavo in nediskriminacijo na delovnem mestu.

Razumevanja in spoštovanja raznolikosti ni mogoče doseči v enem dnevu. Je pa tovrstno izobraževanje prvi korak k dosegu tega cilja. Med izobraževanji se je pokazala potreba po stalni interakciji med zaposlenimi. Poleg tega se je izkazalo, da so z raznolikostjo povezani tudi strahovi, skrbi in težnje po omejevanju. Na koncu pa so izobraževanja pokazala tudi, da obstaja med zaposlenimi gradu St Martin močna pripadnost projektu Urban Diversity in da z veseljem sprejemajo raznolikost na gradu.

Izobraževanje predavateljev na gradu St. Martin

Na SSM so imeli tri enodnevna izobraževanja za predavatelje na projektu. Prvo predavanje se je izvedlo v marcu 2018, drugo v aprilu 2019 in zadnje v februarju 2020.

Fotografija 12: uvodni nagovor, Izobraževanje predavateljev na gradu St. Martin, Gradec, marec 2018

Šlo je za izobraževanja predavateljev na projektu in v partnerskih ustanovah v Gradcu v organizaciji Sv. Martina predvsem za krepitev njihovih kompetenc in za medsebojni transfer znanja.

Trening raznolikosti za sodelavce na AWTSG

Na AWTSG so 28. marca 2018 izpeljali lokalno izobraževanje za zaposlene na projektu in uslužbence mesta na temo raznolikosti v Gradcu. Predaval je Joachim Hainzl iz združenja Xenos. Na izobraževanju je sodelovalo 16 ljudi, med njimi tudi dva tolmača znakov, saj je eden od delovnih kolegov oddelka gluhi.

Drugi del izobraževanja o raznolikosti je potekal 12. in 24. septembra 2018. Bil je razdeljen na dva dela, da bi lahko udeleženci kar čim več odnesli:

- 12. septembra se je v učilnici govorilo o izkušnjah, ki so jih posamezni zaposleni imeli z migranti. Naslavljalo se je tudi vprašanja o možnih negotovostih pri stikih in ravnanju z ljudmi iz drugih/drugačnih kultur.
- 24. septembra pa se je Oddelek odpravil skozi dele mesta, kot sta recimo Gries in Lend, kjer je visoka koncentracija migrantov ter se seznanila z migrantsko zgodovino teh okrožij. Razpravljali so tudi o vplivu migracije na ta okrožja.

Izobraževanje za koordinatorje na gradu St. Martin

V juniju 2018, septembru 2019 in marcu 2020 so na SSM organizirali prvega od treh treningov za koordinatorje izobraževanj, ki naj bi v prihodnosti delovali kot multiplikatorji za podporo migrantskim skupnostim na področju podjetništva, kreativnosti in raznolikosti.

Študijska pot Amsterdam – Bruselj

Sredi septembra smo se v okviru projekta Urban Diversity odpravili na študijsko pot na Nizozemsko in v Belgijo, ki sta znani po svoji multikulturnosti in posledično podpori dobrimi praksami migrantskih podjetnikov. Zanimalo nas je, kaj nam lahko pokažeta Amsterdam in Bruselj in s kakšnimi zanimivimi idejami se lahko vrnemo domov.

Fotografija 13: Študijska pot Urban Diversity, Amsterdam, september 2018

Pot nas je najprej vodila v nizozemsko prestolnico. Naš prvi cilj v Amsterdamu je bil Rederij Lampedusa – kolektiv, ki združuje člane iz Egipta, Eritreje, Sirije, Sudana in Nizozemske in povezuje nizozemsko strast do plovbe z migrantskimi izkušnjami.

Kolektiv organizira plovbo po amsterdamskih kanalih z dvema libijskima ribiškima čolnoma, s katerima so migranti leta 2015 prispeli na Lampeduso. Med ogledom mesta vodič predstavi svojo migrantsko izkušnjo ter prikaže Amsterdam, kot so ga izoblikovali priseljenci. Rederij Lampedusa pomaga priseljencem pri integraciji v okolje in razvoju poslovnih idej ter prispeva k sprejemanju in razumevanju drugačnosti.

Drugi dan smo si ogledali dve zanimivi dobri praksi. Najprej smo obiskali nevladno organizacijo Lola Luid. Loli je občina dala v uporabo prostore prazne stare šole, kjer so delovne prostore našli migrantski podjetniki – slikarji, pisatelji, izvajalci otroških delavnic in učne pomoči, organizatorji filmskih festivalov, obdelovalci lesa, izdelovalci torb, frizerji, mešalci parfumov in drugi. Preden je Lola pričela z delovanjem, so njeni zaposleni prebivalce soseske, v kateri stavba stoji, povprašali, kaj potrebujejo in česa si želijo. S sosesko, v kateri živijo predvsem prebivalci iz Turčije in Maroka, je Lola vzpostavila dobre odnose in zaupanje, zanje izvaja številne delavnice, jih povezuje, vključuje, izravnava socialne razlike, kavarna v stavbi pa jim ponuja najboljšo kavo daleč naokoli.

Fotografija 14: Študijska pot Urban Diversity, Amsterdam, september 2018

Naš drugi cilj tistega dne je bila nevladna organizacija Centre de Meevaart. Ideja za organizacijo se je porodila v času ekonomske krize, ko so prebivalci soseske razmišljali, kako lahko sami nekaj naredijo za svojo sosesko brez veliko denarja.

Ljudi iz soseske, kjer skupno živi 183 različnih narodnosti, so spraševali, kaj potrebujejo za boljše življenje. Tri leta kasneje jim je bila v uporabo dana stavba, za katero želijo, da ljudem predstavlja instrument za spodbujanje k participaciji. Stavbo tedensko uporablja več kot 15.000 uporabnikov za raznovrstne dejavnosti, večina jih dela na prostovoljni osnovi.

Center izvaja tudi izobraževanje na področju upravljanja stavb in nege za starejše, tako pomaga starejšim od 30 let brez diplome, da si najdejo zaposlitev. Njihova diploma je priznana s strani pristojnih institucij. Podpirajo podjetništvo, saj so prepričani, da vsi ljudje niso primerni za delo od 9-17h, so pa zelo nadarjeni za drugačne poklice – na primer Eritrejci izdelujejo super obleke. Center ima pozitiven vpliv v svoji soseski, pomaga ljudem pri integraciji in spodbuja podjetniške ideje njenih uporabnikov.

Fotografija 15: Študijska pot Urban Diversity, Amsterdam, september 2018

Tretji dan nas je pot vodila v Bruselj. Naš prvi obisk je bil namenjen Evropskemu parlamentu, kjer nam je avstrijski asistent predstavil delovanje parlamenta in način sprejemanja odločitev, tudi na področju migrantske tematike. Naslednja postaja je bilo Regionalno predstavništvo dežele Štajerske v Bruslju, kjer so nas sprejeli predstavniki omenjenega predstavništva in Stalnega predstavništva Republike Slovenije pri Evropski Uniji. Razložili so nam, da je tema migranstva predvsem tema, ki se obravnava na nacionalni ravni, pri čemer imajo pomemben pomen lokalni in regionalni projekti, kakršen je naš.

Dan smo zaključili z obiskom organizacije We exists. Ustanovil jo je 24-letni Sirijec Obada, ki je v Bruselj prišel v času ti. i. "Migrantske krize" 2015-2016. Iz Sirije je preko Turčije in grških otokov prišel v Atene, iz tam pa preko Madžarske, Avstrije in Nemčije v Bruselj. Štiri mesece je v Bruslju čakal na ureditev statusa, še štiri mesece na majhno razpadajoče stanovanje.

Iskal je službo, vendar je kot begunec ni našel. Naključno se je znašel na konferenci, kjer so predstavniki evropskih institucij in nevladnih organizacij govorili o integraciji beguncev na trg dela. Začel je povezovati ljudi in ustanovil organizacijo »We Exist«. Zagotavljali so catering na raznih dogodkih, izvajali kuharske tečaje, nekatere restavracije so jim dovolile uporabo prostorov na dneve, ko so bile zaprte. Čeprav opaža, da jih ljudje sprejemajo in se razlike mi/oni manj pojavljajo, je na koncu dneva še vedno begunec. Ljudje od beguncev še vedno pričakujejo cenejše storitve. Na vprašanje, zakaj je s svojo idejo uspel, mnogi pa ne, je odgovoril: »Ker sem hotel uspeti, ker sem delala dan in nič in vsak korak nešteto krat premislil. Ker mi ni težko delati in ker verjamem v to, kar delam.«

Fotografija 16: Študijska pot Urban Diversity, Bruselj, september 2018

Naslednji dan smo se podali v del mesta, ki je znan po visokem deležu migrantske populacije. V tem delu mesta deluje podjetje Microstart, ki daje mikro kredite podjetnikom, ki kredita zaradi različnih razlogov ne morejo dobiti na banki ali pri drugih podobnih institucijah.

Microcredit ugotavlja, da je vedno več ljudi izključenih iz finančnih in socialnih podpor. Najtežje je migrantom, ki jim Belgija ne prizna doma pridobljenih diplom ali pa še ne govorijo tekoče francoskega oziroma nizozemskega jezika. Zaveza podjetja pa je, da pomagajo razviti poslovno idejo vsakomur, ne glede na njegovo izobrazbo in ozadje.

Ponujajo krediti v višini 500 – 15.000 EUR s sicer malce višjo obrestno mero, saj navadno kreditirajo bolj tvegane projekte. Potencialnim podjetnikom pomagajo tudi pri pridobitvi managerskega izpita, ki je v Belgiji predpogoj za ustanovitev lastnega podjetja. V proces pa so vključeni tudi zunanji strokovnjaki, večinoma upokojeni strokovnjaki z različnih področij, ki delujejo kot prostovoljci. Močno so prisotni na terenu, saj so v stalnem stiku s prejemniki kreditov, da jim lahko pomagajo pri morebitnih zagatah, poleg tega pa le na terenu lahko resnično zaznajo potrebe in želje ljudi, ki tam živijo. Po uradni predstavitvi nas je vodja projekta peljala na ogled soseske in nam pokazala prejemnike kreditov: nigerijski frizer, pakistanska trgovina s telefoni, bolgarska pekarna, nigerijska trgovina z živili in afriška restavracija. Prav v slednji smo lahko tudi okusili Afriko v osrčju Evrope.

Fotografija 17: Študijska pot Urban Diversity, Bruselj, september 2018

Naslednji obisk je bil namenjen Odboru Regij, ki predstavlja glas evropskih regij v Bruslju. Predstavniki odbora nam je predstavil njegovo delovanje in prikazal možnosti vplivanja regij, tudi na področju migrantske tematike.

Za konec študijske poti smo se podali v eno najbolj znanih bruseljskih četrti Anderlecht. Tam deluje društvo Arnibel, ki združuje ljudi, ki izhajajo iz afriške države Niger. Kot številna diasporična društva tudi oni podpirajo sonarodnjake, ki se priselijo v Belgijo. Njihovo delo posega na številna področja, kot recimo nastanitev, učenje jezika, vključevanje na trg dela, spodbujanje podjetništva, kulturnih dejavnosti in emotivne podpore. Večina članov ima svoje podjetje ali pa so tam zaposleni. Predsednik društva je predstavil delovanje društva in njihov prostor, ki služi kot osrednje mesto druženja, aktivnosti in organiziranja njegovim članom cel dan.

3.

REALIZACIJA NOVIH PRISTOPOV

V mestih rastejo prostori sodelovanja in združevanja, največkrat v obliki co-working prostorov, oz. sodobnih produkcijskih prostorov, ki spodbujajo sodelovanje med raznolikimi ustvarjalci, lokalci in mednarodnimi kreativci, podjetniki. Ti prostori so sinonim za koncept raznolikosti. V Ljubljani še ni systemskega razvoja te oblike dela, Gradec pa je znan po svoji podpori takšnim prostorom. Prva pilotna študija je to znanje izkoristila in ga vpeljala tudi v Ljubljani. V mestih obstajajo urbana področja, ki postanejo prostori raznolikosti. Ta proces se začne od spodaj navzgor in ti prostori postanejo najbolj živahni in kreativni deli mesta prav zaradi kreativnih raznolikih skupin. Druga pilotna študija v Ljubljani in Gradcu je skušala razumeti vzroke za ta fenomen ter ga še bolje implementirati v obeh mestih. Obe mesti želita preko tretjega pilota bolje vzpostaviti tudi sodelovanje v času Meseca oblikovanja. Tam so se lahko zbrali in povezovali raznoliki ustvarjalni podjetniki tudi s ciljem utrjevanja družbene kohezije.

POVEZOVANJE V KREATIVNIH PROSTORIH

V mestih širše regije se vzpostavljajo novi prostori sodelovanja in skupnega, večinoma v obliki prostorov so-dela ('coworking places'), ki spodbujajo izmenjavo, kulturo odprte kode in kreativnega skupnega. Ti prostori so postali sinonim za koncept različnosti v izrazih interdisciplinarnega in mednarodnega sodelovanja ter novih ekonomij in kreativnih industrij. Hkrati pa je s stališča projekta pomembno, da tovrstni prostori omogočajo in spodbujajo sodelovanje med lokalnimi in mednarodnimi kreativci, podjetniki, umetniki ipd. Gradec je po eni strani že uveljavil sistemsko podporo tovrstnim prostorom so-dela, Ljubljana pa pri razvoju sistemskega pristopa k spodbujanju in razvoju tovrstnih prostorov močno zaostaja. Tako je bil eden izmed ciljev te aktivnosti tudi prenos vednosti, praks in izkušenj mesta Gradec v ljubljansko regijo.

Kreativni vaučerji Urban Diversity za mlade (migrantske) podjetnike v co-working prostorih v Ljubljani in vaučerji za pitching možnosti v Gradcu in Ljubljani za podjetnike, start-upe in manjša ter srednja podjetja so v okviru projekta Urban Diversity in pilota »Povezovanje v kreativnih prostorih« združile številne podjetnike, co-working prostore, mala in srednja podjetja ter potencialne investitorje iz obeh regij. Številni so bili migranti, nekateri celo begunci, ki so iskali priložnost za razvijanje svojih projektov in ideje. Njihov poskus v podjetniških vodah je bil pomemben prispevek k vključevanju v družbo, vplivalo pa je tudi na njihovo samozavest in kompetence.

Spletno orodje za ponujanje prostora za povezovanje in izobraževanje na Gradu St. Martin pa predstavlja pomemben premik k razumevanju potreb potencialno ali začasno ranljivih skupin, ki potrebujejo prostor za različne aktivnosti, a si ga zaradi različnih razlogov (še) ne morejo privoščiti. Mesta takšne prostore sicer imajo, a informacije o njih pogosto ne pridejo do uporabnikov. Zato je predstavitev takšnih prostorov na spletu preko spletnih orodij pomembno, ker večja možnost uporabe prostora in s tem pomembno vpliva na vključevanje takšnih skupin v družbo na bolj enakopravnih temeljih.

Implementacija nove podporne sheme za spodbujanje različnosti v prostorih so-dela s posebnimi vavčerji.

Od februarja do julija 2019 je Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije vodila prvi del nove podporne sheme za spodbujanje raznolikosti v co-working prostorih. Namen Ustvarjalnega vavčerja Urban Diversity je bil spodbujati raznolikost v prostorih za sodelovanje s povezovanjem lokalnih ustvarjalcev z ustvarjalci iz drugih držav, ki trenutno živijo v Sloveniji.

Ustvarjalni vavčer je bil zasnovan tako, da je spodbudil razvoj ustvarjalčeve podjetniške ideje (tako domačih kot tujih ustvarjalcev), hkrati pa je omogočal co-working prostorom, da razvijajo in podpirajo svoje dejavnosti. V petih prostorih za so-delo, ki so bili del »kreativnega vavčerja Urban Diversity, je bil izveden šestmesečni program za osem izbranih mladih podjetnikov. Pod okriljem mentorjev so razvili svojo podjetniško idejo in obenem imeli plačan najem brezplačne pisalne mize.

Tujim podjetnikom je bila tako omogočena lažja vključitev v slovensko (poslovno) okolje, povezali so se tudi s podjetniki in se seznanili s slovenskim trgom, prostori za s-delo pa so postali bogatejši za dogodke / seminarje / delavnice / okrogle mize in za številne povezave do mednarodno okolje. V programu so sodelovali naslednji co-working prostori: ABC Accelerator, GIG Coworking, KIKstarter Center z.b.o., Inštitut za mlade podjetnike so.p. in ustvarjalni center Poligon.

Drugi del »Ustvarjalnega bona za urbano raznolikost« se je začel 1. septembra 2019 v dveh co-working prostorih, ki sta pripravila šestmesečni program za mlade tuje podjetnike: Kreativni center Poligon in Socialna akademija.

Slika 1: vabilo na aktivnost Senza - Escape room Ljubljana, Kreativni vavčerji Urban Diversity, Ljubljana, december 2019

Eden od kreativnih vavčerjev je tako dobila Angela Dimita, ki je s pomočjo Socialne akademije oblikovala Senza - Escape room Ljubljana, ki nagovarja problem depresije. V njenem eksperimentu je 86 ljudi v 26 ekipah testiralo sobo pobega v povezavi z depresijo.

Nadgraditev iniciative s strani projektnih partnerjev, ki povezuje kreativne migrantske podjetnike obeh regij preko t. i. Pitchev

Pitching dogodek v Gradcu kot sodelovanje med Slovenijo in Avstriji

V četrtek, 25. aprila 2019, je v graškem co-working prostoru Spacelend potekal pitching dogodek, na katerem so se predstavili slovenski in avstrijski podjetniki oziroma podjetja v start-up fazi.

Dogodek se je pričel s predstavitvijo slovenske zgodbe o uspehu ljubljanskega podjetja Innovat pro d.o.o., projektom Sleepy Bottle. Ta je svojo zgodbo o uspehu pričel pisati v kamniškem sodelavnem prostoru Kikstarter. Neprespane počitniške noči so pripeljale do ideje za otroško stekleničko, ki hitro pripravi mlečno formulo in staršem, katerih otroci niso dojeni, olajšajo predvsem noči. Danes steklenička osvaja nove trge, je mednarodno poznana, mlado podjetje pa jo je oblikovalo tudi z mislijo na okolje – vse njene dele je mogoče reciklirati.

Sledila so podjetja, ki so še na začetku svoje pravlјice o uspehu. Najprej avstrijsko podjetje Carbomed Medical Solutions GmbH s svojim produktom Breathe ILO, ki na podlagi koncentracije izdihanega CO2 pomaga določiti plodne dneve parom, ki želijo zanositi. Sledil je g. Mohamad, ki je predstavil svojo idejo, naslovljeno Add a value. Ideja vključuje razbremenitev delov telesa, ki so pri raznih poškodbah še posebej obremenjeni in tako bolj zdravo in učinkovito rehabilitacijo.

Sledili sta predstavitvi slovenskih podjetij. Najprej podjetje Rivertum d.o.o. z izdelkom Rivertum, ki je predstavilo podvodno turbino za proizvodnjo elektrike, nato pa še ekipa Jurija Drea z idejo Braintrip za zgodnje zaznavanje demence.

Za konec je predstavnik graškega Tehnološkega parka predstavil delovanje parka in k sodelovanju povabil vse zainteresirane.

Predstavitvam idej je sledilo mreženje, kjer so imeli obiskovalci možnosti boljše spoznati predstavljene ideje in deliti svoje znanje in izkušnje s sosedi.

Predstavitev poslovne ideje v ljubljanskem ABC Accelerator-ju

Dne 8. oktobra 2019 je v ljubljanskem ABC Acceleratorju potekal mednarodni pitching dogodek, kjer so start-upi in podjetja, ki delujejo v Gradcu in Ljubljani, svoje poslovne ideje predstavili publiki. Sledilo je mreženje, izmenjava izkušenj in stikov za nadaljnje sodelovanje. Predstavili so naslednje ideje:

Morfogram je enostavna aplikacija, s pomočjo katere lahko spremljamo svoje zdravje in se informiramo o svojem življenjskem slogu, telesni sestavi in dejavnih tveganja z analizo treh telesnih parametrov: premeri pasu, trebuha in kolka. Z omenjenimi tremi telesnimi parametri lahko namreč spremljamo spremembe v telesni maščobi ki so povezane s srčno-žilnimi boleznimi in sladkorno boleznijo.

Easy Tax Assistant je eno od vodilnih italijanskih »all-in-one« aplikacij, ki davkoplačevalcem omogoča sprotno spremljanje davkov v realnem času. Aplikacija pa ne poenostavlja samo zapletenega davčnega sistema za več kot 50.000 zavezancev, ampak deluje tudi kot most med davkoplačevalci in posredniki, kot so davčni svetovalci in centri za davčno pomoč."

Fotografija 18: predstavitev poslovne ideje, Kreativni vavčerji Urban Diversity, ABC Accelerator, Ljubljana, oktober 2019

Big Wave je aplikacija, ki pomaga pri razvoju, proizvodnji in trženju inovativnega tehnološkega sistema, specializiranega za oglaševanje, angažiranje in analitiko maloprodajnega trženja. Leta lastniku trgovine omogoča, da prepozna vedenje svojih kupcev, tako znotraj kot zunaj trgovine.

Ponuja tudi temeljne tržne podatke za razumevanje, kaj potrošniki iščejo, kar je zelo pomembno za lastnike trgovin. Po drugi strani je aplikacija privlačna tudi za stranke, saj jim omogoča, da se v trgovinah seznanijo z ponudbami in priložnostmi, ki jih iščejo.

»Projekt Ariadne« temelji na oblikovanju digitalne platforme, ki lahko obdeluje podatke o količinah različnih kemičnih elementov, ki so prisotni v elektronskih napravah. Te informacije se uporabljajo za izboljšanje razstavljanja naprav in izbire sestavnih delov odpadkov. Ariadne naj bi "načrtovala pogreb ob rojstvu katere koli elektronske naprave z zbiranjem podatkov o materialih, ki jih vsebuje. Premosti vrzel med proizvodnjo elektronskih naprav na eni strani in napravami za predelavo odpadkov na drugi strani. Postavlja temelje za razvoj krožnega gospodarstva v elektronski industriji.

Gostje iz Gradca so predstavljali SKILLTREE; programsko opremo za človeške vire za podjetja. Leto zbira podatke o veščinah zaposlenih, ki jih je mogoče uporabiti za sestavljanje ekip, načrtovanje nadaljnjega izobraževanja in širjenje znanja.

MARRY ICE TEA pa je veganska, naravna osvežilna pijača, narejena iz regionalno izbranih jagod in je prežeta z mešanico čaja maté in rooibosa. Izdelek nastopa pod geslom »Pijte Global, delujte lokalno«. Podjetje poskuša združiti mednarodni šarm z regionalnimi komponentami kot najboljše iz dveh svetov. Čaj maté je iz Argentine, čaj rooibos pa iz Južne Afrike. Jagode dobivajo od kmetov s Štajerske.

Pilotni projekt St. Martin

Grad St. Martin je razvil novo spletno orodje, ki povezuje ustvarjalne ponudbe treningov z zainteresiranimi posamezniki (vključno z orodjem mobility sharing). Gre za prostor povezovanja in izobraževanja, ki je na voljo zainteresiranim posameznikom, društvom, poslovnim organizacijam in kreativcem. V tem prostoru lahko brezplačno sestankujejo, vodijo delavnice, razvijajo poslovne ideje, izvajajo kulturne dejavnosti in se družijo. Za migrante je to izredno pomembna priložnost, saj ni stroškov najema in uporabe, ki so največkrat za njih (pre)visoki. Spletno orodje je na voljo na spletnih straneh ponudnika – Gradu St. Martin.

KREATIVNO POVEZOVANJE MEŠČANOV

Mesta so od nekdanj prizorišča srečevanja in združevanja različnih družbenih skupin. Še več, celotno pojmovanje urbanosti temelji na družbeni, kulturni in ekonomski heterogenosti, ki ima tudi svojo transnacionalno dimenzijo. V mestih se običajno razvijajo tudi posamezna specifična področja diverzitete. Do neke mere nastajajo avtonomno in od spodaj, spodbujajo pa jih dosegljive cene nepremičnin in najemnin ter kritična koncentracija različnih, tudi etničnih, kulturnih in profesionalnih družbenih skupin. Ta področja so večinoma v najživejših in ustvarjalnih delih mesta, ki jih tudi določajo in soustvarjajo. Pilotne aktivnosti v sklopu »Kreativnega povezovanja meščanov« so bile namenjene temu, da bi lahko mesta nadalje spodbujala in razvijala tovrstna področja, na primer z manjšimi participativnimi politikami prostorske ter spletne intervencije. Izvedba pilotnega projekta v Ljubljani je bila povezana z izvedbo pilotnih projektov v Gradcu, ki ima nekoliko daljšo zgodovino aktivnega spodbujanja razvoja tovrstnih področij.

Pilotni projekt »Implementacija v Ljubljani« povezuje različne podjetnike, prebivalce in obiskovalce Trubarjeve ulice in jo promovira širši javnosti. V ta namen organizira skupne dogodke ter uporablja različna spletna orodja, ki predstavljajo dogajanje na ulici ter različne vsebine in ponudbe uličnih podjetnikov, kreativcev, prebivalcev in mestnih intervencij. S pilotnim projektom smo želeli preveriti učinkovitost tovrstnih spletnih orodij v dejanskem okolju, na lokalni ravni, ter ovrednotiti njihov potencial kontinuirane rabe v drugih urbanih kontekstih.

Trubarjeva ulica je eden najbolj prepoznavnih kreativnih prostorov mesta Ljubljane, kjer nastajajo družbene inovacije, ki temeljijo na vložku mnogoterih ustvarjalnih poklicev in obiskovalcev. Nahaja se na robu starega mestnega središča, ki ga tudi pomembno določa in soustvarja. Z izvedbo pilotnega projekta skušamo spodbujati družbeno in ekonomsko sodelovanje ter podpreti migrantsko podjetništvo, s tem pa tudi celotno družbeno okolje Trubarjeve ulice in neposredne okolice. Ciljne skupine pilotnih aktivnosti (lokalne, regionalne in nacionalne oblasti, mala in srednja podjetja, kreativci, nevladne organizacije, kreativni prostori, raziskovalne in izobraževalne ustanove, splošna javnost) in še posebej prebivalci ter obiskovalci Trubarjeve ulice aktivno sodelujejo pri razvoju konceptov in idej, kreativnih orodij/aplikacij ter pri njihovi realizaciji in evalvaciji. Pilotni projekt izvajamo pod skupno celotno grafično podobo, pod geslom Trubarjeva na dlani ter s pomočjo organizacije skupnih dogodkov. Izmenjava idej, izkušenj in rezultatov s podobno pilotno aktivnostjo v Gradcu prispeva k čezmejni sinergiji ter mednarodni prepoznavnosti projekta, mesta in regije.

Pripravljalne aktivnosti na pilotni projekt so potekale v času med majem in oktobrom 2018. Zajemale so identifikacijo podjetnikov, ki želijo sodelovati pri izvedbi pilotne aktivnosti, njihovo mreženje, oblikovanje iniciative, vsebinsko zasnovo in tehnološko infrastrukturo. V začetku leta 2019 je Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, v sodelovanju z aktivnimi podjetniki s Trubarjeve ulice, odprl Facebook stran in Instagram profil pod sloganom Trubarjeva na dlani. Spletna stran Trubarjeva na dlani je zaživela maja 2019. Čeprav je bil časovni okvir trajanja pilotnega projekta sprva omejen na tri mesece, se bo verjetno obdržal tudi po koncu projekta Urban Diversity. Ta dosežek razumemo kot dokaz uspešnosti pilota, ki je presegel pričakovanja vseh udeležениh.

Nosilec pilotnega projekta je skupaj s skupino podjetnikov/prebivalcev ulice koordiniral odločitve skupine z zunanjimi izvajalci (oblikovalci in programerji), skrbel za redno komunikacijo skupine, organiziral finance, idejno zasnovo za skupne dogodke, povezovanje z mestom Gradec ter kampanjo ozaveščanja, ki predstavlja migrantske podjetnike s Trubarjeve ulice, kot tudi so-upravljal spletna orodja. Skupina je prav tako ustvarila delovne podskupine, ki pokrivajo različna področja (fotografija, objave dogodkov na spletnih platformah, organizacija dogodkov, komunikacija z mestom in drugimi deležniki, širjenje iniciative na celotno ulico, trženje, oblikovanje).

Slika 2: logotip *Trubarjeva na dlani*, Implementacija v Ljubljani, INadvertising d.o.o., Ljubljana, marec 2019

Ključni rezultati tega pilotnega projekta so različna spletna orodja, s katerimi je nosilec uspel uresničiti zastavljene zamisli in poglobitve cilje: povezovanje različnih realnosti na ulici, izgradnja skupne identitete (Trubarjeva na dlani) ter promocija ulice izven njenega okrožja (Ljubljančanom, turistom, mednarodni javnosti).

Spletna stran: www.trubarjevanadlani.eu

Facebook profil: <https://www.facebook.com/trubarjeva/>

Instagram profil: https://www.instagram.com/trubarjeva_na_dlani/

Implementacija v St. Martinu

Nosilec pilota: Izobraževalna ustanova Grad St. Martin

Pilotni projekt »Implementacija v St. Martinu« je bil namenjen povezovanju družin in prebivalcev urbane regije Gradec-Zahod. Izobraževalna ustanova St. Martin je za izvedbo aktivnosti uporabila inventivni švedski model integracije, ki je vključeval organizacijo integriranega programa treninga za različne lokalne mlade družine, kot tudi motivacijskega programa za mlade družine različnih migracijskih in kulturnih ozadij. Cilj je bilo razviti in izvesti brezplačen družinski trening za izboljšanje fizičnega in mentalnega zdravja, ki bi v treh letih vseboval okoli 30 različnih dogodkov in storitev (predavanj, seminarjev, delavnic ipd.)

Aktivnosti v okviru projekta so se pričele septembra leta 2017 in končale spomladi 2020, tik pred zaključkom projekta Urban Diversity.

Večino aktivnosti v okviru pilota so izvajali zunanji izvajalci, pretežno iz vrst nevladnih organizacij, ki jih je ustanova St. Martin povabila k sodelovanju. Vsi dogodki in usposabljanja so potekali v prostorih gradu St. Martin, na vsakem dogodku pa je bilo prisotnih med 10 in 40 udeleženk/udeležencev.

Fotografija 19: druženje na grajskem dvorišču, Dan družin - Implementacija v St. Martinu, Grad St. Martin, Gradec, september 2017

Nosilec pilotne aktivnosti je za promocijo projekta razvil t. i. »Družinski kreativni potni list«, brezplačno vstopnico na različne prireditve. Prva prireditev je bila Mednarodni družinski festival s kreativnimi delavnicami, ki so promovirale raznolikost ter medkulturni dialog. Prireditev se je odvila pozno spomladi l. 2017, obiskalo pa jo je preko 550 ljudi.

Fotografija 20: Izdelava kamnov sreče za velike in majhne - Implementacija v St. Martinu, Grad St. Martin, Gradec, november 2018

Ostali dogodki in aktivnosti v okviru pilotnega projekta:

25. november 2017: Dve umetniški delavnici za otroke s celega sveta – risanje.

3. marec 2018: Dve umetniški delavnici za otroke s celega sveta: Fühlen, Formen, Gestalten.

17. marec 2018: Umetniške delavnice za otroke s celega sveta: delo s keramiko.

29. september 2018: Izdelovanje zmajev in spuščanje zmajev (Afganistan).

10. november 2018: Izdelava kamnov sreče za majhne in velike.

24. november 2018: Božično kuhanje po kuharski knjigi St. Martin.

9. februar 2019: Risanje s heno.

23. marec 2019: Perujska kuharija (Kama).

4. maj 2019: Filipinska kuharija (Kama).

30. marec 2019: St. Martin: Grad za vse.

27. april 2019: St. Martin: Grad za vse.

29. junij 2019: St. Martin: Grad za vse.

20.-23. junij 2019: Družinski dnevi v Gradu St. Martin.

Fotografija 21: Risanje s heno - Implementacija v St. Martinu, Grad St. Martin, Gradec, februar 2019

Implementacija v Gradcu

Nosilec pilota: Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma Mesta Gradec

Pilotni projekt »Implementacija v Gradcu« je predvsem stremel k povezovanju med različnimi podjetji, prebivalci, kreativci in nevladnimi organizacijami, ki delujejo v mestu Gradec. Nosilec si je v času pilota prizadeval k sodelovanju med omenjenimi akterji in umetniškimi izobraževalnimi ustanovi, z namenom izboljšanja podob trgovin (poslovnih prostorov, izložb ali prodajaln) v Gradcu. Kreativne ideje so prispevali študenti in mentorji izobraževalne ustanove FH Joanneum. Pilotne aktivnosti so promovirali različni dogodki, ki jih je nosilec izpeljal v sodelovanju z nevladnimi organizacijami in podjetji, ki delujejo v mestni četrti Griesplatz. Cilj teh dogodkov je bilo povezovanje med ljubljanskimi in graškimi podjetniki, zato so številne obiskali tudi slovenski projektni partnerji, kot tudi migrantski podjetniki, nevladne organizacije in kreativci, ki so vpleteni v dogajanje na ljubljanski Trubarjevi ulici. Podjetniki, kreativci in organizacije iz obeh mest so tako dobili priložnost, da se spoznajo in si delijo medsebojne izkušnje.

Pilotni projekt se je odvil novembra 2019. V tem obdobju so se v mestni četrti Griesplatz v Gradcu odvili trije dogodki.

Fotografija 22: postavitve izložbene konstrukcije, Implementacija v Gradcu, Gradec, november 2019

Nosilec pilotnega projekta je v sodelovanju s podjetjem Freiraum izvedel več srečanj z nevladnimi organizacijami in podjetji v četrti Griesplatz, ki so želela sodelovati v pilotnih aktivnostih preoblikovanja poslovnih prostorov in izložb. Dalje se je v načrtovanje aktivnosti priključil še oblikovalski oddelek FH Joanneum. Mladi študenti, kreativci in mentorji FH Joanneum so jeseni 2019 pričeli z realizacijo kreativne nadgradnje obstoječe podobe vključenih organizacij in podjetij, z namenom povečanja njihove privlačnosti ter povečanja obiska strank.

Fotografija 23: prenovljena izložba na Annenstraße, Implementacija v Gradcu, Gradec, november 2019

Sodelovanje med podjetji četrti Griesplatz ter mladimi kreativci FH Joanneum iz Gradca je bilo predstavljeno na treh dogodkih, ki so se ga udeležili slovenski partnerji, kot tudi nevladne organizacije in podjetja iz mesta Ljubljana. Dogodki so bili realizirani v novembru 2019:

14. november 2019: Zajtrk in božično okraševanje vitrin v Annenstraße 20

18. november 2019: Zajtrk in božično okraševanje vitrin v Annenstraße 36-38

26. november 2019: Zajtrk in božično okraševanje vitrin v Centru Seddwell

POVEZOVANJE RAZNOLIKIH KREATIVCEV

Mesti Ljubljana in Gradec imata močno oblikovalsko tradicijo, institucionalno, kot tudi v smislu urbanih skupnosti in posameznikov, ki v mestih živijo in delujejo. Prav tako se v obeh mestih enkrat na leto odvija uveljavljen dogodek Mesec oblikovanja, vendar ločeno drug od drugega. Dejavnosti sklopa »Povezovanje raznolikih kreativcev« so bile usmerjene v razširitev in poglobljanje sodelovanja med obema mestoma na tem področju, hkrati pa so stremele k razširitvi nabora njunih skupnih aktivnosti.

Razvijanje sodelovanja

V okviru prve aktivnosti sklopa je projektni partner RRA LUR v prostorih Mesta oblikovanja v Ljubljani, organiziral posvet z naslovom »Urban Diversity in Mesec oblikovanja«, na katerem sta sodelovala organizatorja Meseca oblikovanja Ljubljana (Zavod Big) in Meseca oblikovanja Gradec (Creative Industries Styria). Posvet je bil namenjen razvijanju shem in kreativnih orodij za povezovanje in sodelovanje mladih kreativcev različnih kulturnih in migracijskih ozadij. Slednji so predstavljali konceptualno ozadje za delavnice, ki so se odvijale vzporedno z Mesecema oblikovanja v Ljubljani in Gradcu. Enkratni dogodek, posvet, se je odvil 8. novembra 2017.

V uvodu je sodelavec ZRC SAZU na projektu, dr. Jani Kozina, spregovoril o pomenu kreativnosti in njeni promociji v mestih. Sledila je diskusija o potencialih kreativnega podjetništva v urbanih okoljih ter možnosti sodelovanja med organizatorji Mescev oblikovanja Ljubljana in Gradec. Tema posveta je bilo skupno sodelovanje v letu 2018 ter načrtovanj aktivnosti za leto 2019.

Posvet je kapitaliziral znanje in izkušnje dogodkov v okviru Meseca oblikovanja Ljubljana in Gradec. Z uporabo ekspertize je nagovoril izzive povezovanja in sodelovanja mladih kreativcev različnih kulturnih in migracijskih ozadij. Rezultat aktivnosti je razvoj koncepta delavnic za kreativce, ki so se odvijale v okviru Meseca oblikovanja Ljubljana in Gradec, v letih 2018 in 2019.

Implementacija

Pilotni projekt »Implementacija« je povezoval raznolike kreativce med mestoma Ljubljana in Gradec ter izvedel šestih delavnic, ki so potekale vzporedno z aktivnostmi Mesecev oblikovanja v Ljubljani in Gradcu, med letoma 2017 in 2019. Delavnice v obeh mestih sta organizirala Oddelek za razvoj gospodarstva in turizma Mesta Gradec (AWTSG) ter Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR), izpeljane pa so bile z namenom razvoja novih skupnih konceptov, projektov in aktivnosti migrantskih podjetnikov, kreativcev različnih kulturnih in migracijskih ozadij.

1. delavnica: Ljubljana, 8. november 2017, Urban Diversity in Mesec oblikovanja (Mesto oblikovanja Ljubljana)

2. delavnica: Gradec, 19. april 2018, World Café: Zaposlovanje v visoki konjunkturi v Gradcu (predpriprava na Mesec oblikovanja Gradec 2018)

3. delavnica: Gradec, 17. maj 2018, Čezmejno sodelovanje: predstavitev poslovnih idej v Gradcu (Spacelend)

Slika 3: vabilo na dogodek *Cross-border-cooperation*, Povezovanje raznolikih kreativcev - Implementacija, Gradec, maj 2018

4. delavnica: Ljubljana, 28. november 2018, Migrantska kuhinja in kreativnost (Skuhna – Mesec oblikovanja v Ljubljani)

5. delavnica: Gradec, 15. maj 2019, World Café: Raznoliki potenciali (Mesec oblikovanja Gradec 2019 – vzporedni dogodek)

6. delavnica: Ljubljana, 7. november 2019, Na glas – Prosilci za azil in begunci o svetu (Vodnikova domačija – Mesec oblikovanja v Ljubljani)

Slika 4: vabilo na dogodek *Na glas - Prosilci za azil in begunci v svetu*, Povezovanje raznolikih kreativcev - Implementacija, Ljubljana, november 2019

Delavnice v Ljubljani so potekale jeseni 2017, 2018 in 2019. Prva delavnica je potekala v prostorih Mesta oblikovanja Ljubljana in je bila namenjena izmenjavi življenjskih in delovnih izkušenj mladih kreativnih priseljencev v Sloveniji, kot tudi iskanju možnosti tesnejšega sodelovanja med organizatorji Meseca oblikovanja Ljubljana in Gradec. Na drugi delavnici, leta 2018, so udeleženci lahko spoznali migrantsko podjetništvo ter kulinariko v restavraciji Skuhna, udeležili pa so se je tudi podjetniki iz Gradca. Tretja delavnica, ki je potekala jeseni 2019, je s pomočjo zgodb in pripovedovanja povezala različne aspekte migrantskega podjetništva, kreativnosti ter sodelovanja med obema mestoma.

V Gradcu so delavnice potekale med letoma 2018 in 2019, njihov namen pa je bil poiskati čezmejne in skupne projekte/aktivnosti za migrantska podjetja in kreativce. Prva in tretja delavnica sta potekali v obliki t. i. Svetovne kavarne. V okviru teh delavnic so udeleženci in strokovnjaki oblikovali delovne skupine ter skušali oblikovati predloge za lažje zaposlovanje ranljivih skupin, predvsem žensk, starejših in migrantov, kot tudi preučevali možnosti zaposlitve priseljencev, preko izboljšanja njihovih kompetenc ter delovnega in jezikovnega usposabljanja.

Druga delavnica, ki je potekala spomladi 2018, se je odvila vzporedno s pitching dogodkom, na katerem so bili udeleženi tudi slovenski podjetniki in kreativci.

Delavnice v okviru pilotnega projekta »Implementacija« so prispevale k dvigu ozaveščenosti o življenjskih in delovnih izkušnjah priseljencev v obeh mestih, o možnostih integracije različnih družbenih skupin na trg dela, o pomembnosti razvoja njihovih kvalifikacij ter veščin, nenazadnje pa so tudi pripomogle k povezovanju med migrantskimi podjetniki in kreativci. S pomočjo delavnic smo tako uspeli odpreti možnosti za njihovo spoznavanje, izmenjavo mnenj in izkušenj ter snovanja skupnih projektov.

Dodatni dogodki na St. Martinu

Grad St. Martin je, sočasno z Mesecem oblikovanja v Gradcu 2018 in 2019, organiziral različne aktivnosti kreativnega kuhanja in oblikovanja hrane. Udeleženke in udeleženci so tako lahko razvijali veščine priprave hrane, kuhanja, garniranja, postrežbe, dokumentacije in objave kuharskih izdelkov. Z izvedbo teh delavnic je Izobraževalna ustanova Grad St. Martin skušala izraziti tradicionalne kompetence svoje kuharske šole ter izkazati dodano vrednost, ki jo raznolikost prinaša v kreativnost, kot tudi v razvijajočo se kuharsko umetnost.

Fotografija 24: Kuhanje z Girgisom, Dodatni dogodki na St. Martinu, Gradec, april 2018

21. april 2018: »Kuhanje z Girgisom« (nadomestni dogodek za Mesec oblikovanja Gradec – priprava)

28. april 2018: »Kuhanje s Saro« (nadomestni dogodek za Mesec oblikovanja Gradec – priprava)

25. maj 2018: »Kuhanje s Sonjo Rohrbach« (dogodek v času Mesca oblikovanja Gradec 2018)

2. junij 2018: »Kreativno kuhanje s Cooks of Grind« (dogodek v času Mesca oblikovanja Gradec 2018)

Fotografija 25: Kreativno kuhanje s Cooks of Grind, Dodatni dogodki na St. Martinu, Gradec, junij 2018

18. maj 2019: »Food design Urban Diversity«

1. junij 2019: »Food design Urban Diversity – Prekmurska gibanica«

Fotografija 26: *Food design Urban Diversity*, Dodatni dogodki na St. Martinu, Gradec, junij 2019

Delavnice so potekale v prostorih Izobraževalne ustanove Grad St. Martin, kjer so v letu 2018 izvedli številne razpise, preko katerih so iskali kvalificirane kuharje ter priseljence z visoko razvitimi kuharskimi veščinami, kot tudi nevladne organizacije, ki sodelujejo z njimi (npr. društvo KAMA iz Gradca). Izbrani izvajalci so v kuharskih prostorih St. Martin izvedli šest pol-dnevni kuharskih tečajev, s poudarkom na kreativni pripravi raznolikih kuhinj.

Z brezplačnimi delavnicami je Izobraževalna ustanova Grad St. Martin uspela razširiti nov in ne-tradicionalen način povezovanja med posamezniki lokalne skupnosti, preko kuhanja in oblikovanja hrane. Okusni rezultati teh aktivnosti bodo zbrani v kuharski knjižici.

4.

KAMPANJA OZAVEŠČANJA

MIGRANTSKA KREATIVNOST V LJUBLJANI

Podjetja kreativnih migrantskih podjetnikov prispevajo k ekonomiji družbe, v kateri migranti živijo in delajo, ustvarjajo dodatno vrednost prostorom, v katerih se nahajajo in zaposlujejo domačo in migrantsko populacijo. To počno na inovativne in kreativne načine, pri čemer se opirajo na raznolike kulturne prakse, znanja in izkušnje. Da uspejo v novi družbi morajo biti migrantski podjetniki tudi drzni in nekonvencionalni, kar se največkrat odraža tako v njihovih podjetjih kot med njihovimi zaposlenimi. V okviru kampanje ozaveščanja smo izpeljali intervjuje in fotografiranja migrantskih podjetnic in podjetnikov v njihovih podjetjih v delu mest, kjer se nahajajo. Zanimale so nas njihove izkušnje, prakse in poslovni modeli. Povprašali smo jih tudi o njihovih zaposlenih in kar nam niso povedli z besedami, so povedale fotografije.

Na ta način smo dobili kolaž iz življenja migrantskih podjetnic in podjetnikov v Ljubljani in v Gradcu, ki ima svoje izzive ter včasih lepe, včasih pa tudi težke trenutke

SKUHNA

Za idejo o Skuhni stojita Teja Kuk in Max Shonhiwa Zimani, ki je prišel v Slovenijo v začetku 80-ih. Max se je rodil v državi Zimbabve, kjer je končal srednjo šolo, nato pa je prejel štipendijo Jugoslavije za študij v Sloveniji. V Sloveniji je študiral računalništvo, postal pa je tudi predsednik Zveze afriških študentov. Po uspešno zaključenem študiju se je zaposlil pri računalniškemu podjetju, vendar ga je srce vedno vleklo v nevladni sektor, kjer je končno razvil svojo idejo o Skuhni, prostoru na Trubarjevi ulici, ki ponuja veliko več kot le hrano iz Afrike, Azije in Južne Amerike. Skuhna je socialno podjetje, ki izobražuje in zaposluje migrante na področju gostinstva. Hkrati pa je tudi prostor povezovanja kultur preko raznovrstnih dogodkov, kjer lahko migranti in lokalno prebivalstvo sodelujejo pri različnih aktivnostih.

Fotografija 27: Max Zimani, Zavod Global in Skuhna, marec 2019

Max je že kmalu po prihodu v Slovenijo ugotovil slabo poznavanje Afrike in afriške kulture Slovencev, kar je bilo razvidno iz zanimivih vprašanj, ki jih je bil deležen. Ta so spodbudila njegovo zanimanje za medkulturno izobraževanje, ki bi pomagalo lokalnemu prebivalstvu razumeti realnost preostalega sveta.

Leta 2010 je ustanovil Institut za globalno učenje in razvoj projektov, kot eden njegovih projektov pa je bila leta 2012 odprta Skuhna. Skuhno sta sofinancirala tudi Ministrstvo za delo in Evropska Unija. V Skuhni se je najprej izobrazilo šest migrantov, ki so se na koncu tam tudi zaposlili. Okoli 40 prostovoljcev z različnimi znanji je pomagalo renovirati prostor in mu vdahniti današnji čar in avtentičnost. Danes je prostor odprt vsakomur, je pa tudi prostor, ki ima poseben pomen. Ideja za Skuhno se je pojavila spontano, ugotovil je, da se za različne dogodke prosi tujce, naj predstavijo svojo kulinariko. Ugotovili so, da imajo Slovenci zelo radi njihovo hrano, zanimati pa so se pričeli tudi za zgodbe ljudi, ki so hrano pripravili. Max pravi, da se je Skuhna rodila iz potrebe po pripovedovalcih zgodb afriške, azijske in južnoameriške kulture. Prav na tak način se tudi odpravljajo napačna prepričanja o teh delih sveta.

Fotografija 28: Skuhna - ambient, marec 2019

Na začetku so se ukvarjali predvsem s cateringom in kuharskimi tečaji, leta 2014 pa so odprli tudi restavracijo. Max je prepričan, da je eden glavnih ciljev Skuhne povečati kredibilnost migrantov v Sloveniji in to ji tudi uspeva. Kljub nespodbudnem napredku migracijske situacije na svetu, se Max zaveda makro pomena Skuhne v družbi.

Ta igra direktno vlogo pri emancipaciji in vključitvi migrantov v družbo, ki morda ni popolnoma pripravljena na različnost. To dosega s svojimi dogodki, kot so učenje jezika v tandemu, kuharske delavnice, glasbene in plesne delavnice, okrogle mize, razprave o socialnih, političnih in verskih tematikah, vlogi žensk v različnih družbah in druge. Skuhna tudi izpodbija percepcijo, da imajo migracije za posledico zmanjšanje varnosti.

Poleg raznolikega menija Skuhna vsak petek zvečer ponuja svojim gostom tudi medkulturno izkušnjo. Od 19. ure dalje nudi različno hrano in spremljevalni glasbeni program glasbenikov različnih regij sveta. Vsak drugi torek v Skuhni potekajo lekcije Djembe bobnov. Občasno gostijo dogodke za otroke, vsak drugi ponedeljek pa se lahko udeležite učenja jezikov v tandemu. Srede so rezervirane za pogovore v Skuhni.

Fotografija 29: Skuhna - ekipa. Vir: spletna stran www.skuhna.si

Medkulturno učenje je zelo pomembno za Maxa, saj pripelje ljudi skupaj. Organizirani pogovori in delavnice v Skuhni pomagajo odpravljati prikriti rasizem in pripomorejo k večji odprtosti do drugih kultur. Rasizem je obstajal v preteklosti on obstaja tudi še danes, je prepričan Max, a hkrati meni, da se vrata odpirajo, če se res potrudíš uresničiti svoje vizije. Noče, da njega in njegovo kulturo povezujejo le s plesom in glasbo, saj so Afričani in njihova kultura mnogo več kot to. Vseeno pa je ponosen na svoj glasbeni talent in ga uporablja za zbliževanje ljudi.

Tako kot druga podjetja, se tudi Skuhna srečuje z birokratskimi preprekami, a nadaljuje s širjenjem sporočila o enotnosti in enakosti. V času, ko je brezup realnost mnogih ljudi, posebej migrantov, Skuhna daje glas, ki je slišan. Glavni Maxov cilj je prenesti dobre prakse v resničnost. Pravi, da ni enostavno meriti učinke pogovorov Skuhne, pričeti je treba s konkretnimi idejami in načrti, v sodelovanju z drugimi nevladnimi organizacijami. To je nov izziv Skuhne. Nadaljevali pa bodo z delom na področju vključevanja migrantov v Slovensko družbo. Max je optimističen in meni, da ima v Skuhni trenutno zmagovalno ekipo.

LIBANONSKE MEZE

Alja Hafner Taha je ženska, ki stoji za restavracijo, ki se na Trubarjevi ulici ponaša z najdaljšim imenom – Libanonske meze in drugi užitki. Na kratko pa je restavracija poznana enostavno kot “Meze”. Meze, avtentična izbira manjših jedi različnih vrst, je tudi odlična metafora ne le za Aljino vizijo restavracije, ampak tudi njeno življenje. Rada je konkretna in po njenem mora biti tako tudi ime restavracije, konkretno, ne le okrasno.

Alja se je rodila slovenski materi iz Trsta in palestinskemu očetu. Oba sta prihajala iz območij, ki so izkusili nasilje in okupacijo, zgodbami, ki so navdahnile Aljin uporniški duh. Starša sta se spoznala v takratni Jugoslaviji, kjer sta se tudi poročila, vendar sta se naslednjih dvanajst let večkrat selila zaradi očetove službe. Posledično se je Alja že kot majhna naučila govoriti francosko, italijansko in angleško, življenje v tujini pa je v njej zbudilo tudi strast do kuhinja, ko je pomagala mami pri pripravi hrane za raznovrstne vrtno zabave in večerje.

Fotografija 30: Libanonske meze - ambient, marec 2019

Ta občutek še vedno nosi s sabo, občuten je tudi v ambientu restavracije, kar je vidno na detajlih ploščic, notranjih in zunanjih okraskih, oblikah svetil ter medli svetlobi, ki prihaja skozi kovinske rezbarije arabskih visečih svetil, ki mečejo luč na celoten prostor in obiskovalcu dajejo občutek, da se

nahaja neke drugje, na primer na neki drugi celini. Opremljenost, poleg hrane, priča o Aljini neizmerni kreativnosti. Alja zaslug ne pripisuje le sebi, ampak celotni svoji ekipi.

Preden je Alja pričela uresničevati svojo vizijo restavracije, je študirala marketing in komunikologijo in opravljala delo, ki pa je ni veselilo dovolj, da bi na tem področju nadaljevala. Vedno je lahko računala na razumevanje svojega moža, ki je podprl njen pogum tudi pri tem projektu. Začetki so bili težki, vendar ji je bilo lažje, ker je vedela, da se lahko vedno opre na svojo družino in prijatelje. Prav njim je prvim dala za poizkusit svojo hrano. Meni za restavracijo je sestavila skupaj z očetom, manjkal pa ji je glavni kuhar. Sama zna kuhati, vendar ni mogla hkrati kuhati in voditi podjetja. S pomočjo prijatelja pa je spoznala kuharja, Slovenca, ki zelo rad potuje. Z njim se je ujela v trenutku. Takoj je razumel njen pristop do ljudi in hrane, hrano je pripravljaval čisto tako, kot si je zamislila. Globoko ga spoštuje, v njem pa je našla tudi pravega prijatelja.

Fotografija 31: Libanonske meze - ambient, marec 2019

Njeni recepti niso tipični za nobeno nacionalno kuhinjo, pravi Alja. Inspiracija za hrano izhaja iz arabskega sveta, vendar je končni rezultat improvizacija in mešanje. Uporablja le sveže sestavine, zaveda se, da mora biti hrana pripravljena s skrbjo in ljubeznijo. Zelenjavo in meso dobi na manjši lokalni kmetiji in pri mesarju, začimbe pa pridejo iz različnih delov sveta, včasih pa tudi iz manjše trgovinice na Trubarjevi ulici, ki se imenuje "Hiša začimb".

Stres je vsakodnevni spremljevalec vodenja restavracije. Alja pa ga uspe usmerit v nekaj produktivnega in kreativnega. Najtežji del je konsistentnost, prav Alja. Obdržati raven predanosti na visoki ravni dan za dnem, ni enostavno, človek mora res imeti rad trdo delo in njegove rezultate. Meni, da je lokacija restavracije pripomogla k njeni prepoznavnosti, a glavno vlogo imajo na koncu trdo delo in potrpežljivost. Te se je naučila med svojim odraščanjem in v letih dela z različnimi ljudmi. Prepričana je, da to ljudje občutijo, postanejo bolj sproščeni in prijazni drug do drugega in tako atmosfero sama ustvarja v svoji restavraciji.

Njena glavna motivacija za delo pa je, da se trudi ne škodovati svetu, ki je že tako poškodovan. Ne želi zveneti patetično, vendar meni, da potrebujemo več prostorov, ki prinašajo dobro ljudem in želi si, da bi bil njen prostor prav eden takih.

